

Pagina's zijn geweigerd

1 - 5

buiten verzoek

buiten verzoek

CO2 opslag

Donderdagavond 16 oktober organiseert het college van Albrandswaard van 19.30 tot 21.30 in het gemeentehuis aan de Hofhoek 5 in Poortugaal een informatieve bijeenkomst over mogelijke CO2-opslag in de bodem van een deel van Barendrecht en Rhoon (Portland) en de eventueel te volgen procedures.

Tijdens de bijeenkomst geven een vertegenwoordiger van Shell en een vertegenwoordiger van de ministeries van VROM en Economische Zaken een toelichting. Vanuit de overige betrokken partijen zijn deskundigen aanwezig om vragen te beantwoorden.

buiten verzoek

Pagina's zijn geweigerd

7 - 18

buiten verzoek

To: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Thur 4/9/2009 8:20:11 AM
Subject: FW: Agenda RO-overleg Rijksinpassingsplan CO2 opslagproject Barendrecht, 9 april 2009
Received: Thur 4/9/2009 8:20:16 AM

Van: 5.1.2e [redacted] @minez.nl]

Verzonden: dinsdag 7 april 2009 23:06

Aan: 5.1.2e [redacted] @shell.com; 5.1.2e [redacted] nl; 5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted] @minvrom.nl; 5.1.2e [redacted] @minvrom.nl; 5.1.2e [redacted] @minvrom.nl; 5.1.2e [redacted] @dcmr.nl;

CC: 5.1.2e [redacted]

Onderwerp: Agenda RO-overleg Rijksinpassingsplan CO2 opslagproject Barendrecht, 9 april 2009

Geachte genodigden voor het RO-overleg voor het Rijksinpassingsplan CO2-opslagproject Barendrecht.

Sinds 1 maart jl. is de Rijkscoördinatieregeling van toepassing op het CO2-opslagproject Barendrecht. Dit betreft automatisch het opslaggedeelte van het project. Er vindt op dit moment overleg plaats over de aanwijzing van de leiding van de CO-2-bron (Shell Pernis) naar de voorziene injectiefaciliteit in Barendrecht.

Doel van dit eerste overleg is vooral inventariseren van:

- bestaand materiaal (bestemmingsplannen en kaarten) waar het project in moet worden ingepast
 - bestaande planvoorschriften (eisen opslaglocatie en eisen aan CO2-leidingen)
 - kennis- en afstemmingsbehoefte: zitten alle relevante partijen aan tafel of zijn zij anderszins goed betrokken?
- En conclusies te trekken over vervolgoverleg (frequentie/inhoud).

Daarom stel ik de volgende agenda voor, voor ons overleg van 14:45-17:00, bij het ministerie van Economische Zaken (Bezuidenhoutseweg 30, Den Haag):

1. Opening en agenda
2. Kennismaking en achtergrond van het overleg
3. Doel van het RO-overleg RijksIP CO2-opslag Barendrecht: inventarisatie (zie bovenstaand)
4. Conclusies en afspraken

Voor inhoudelijke informatie over het opslagproject van Barendrecht wil ik verwijzen naar:

- de MER-stukken (http://www.shell.nl/home/content/nld/responsible_energy/co2_storage/mer_enviro_report/all_content.html) en
- stukken behorende bij de vergunningaanvraag (http://www-static.shell.com/static/nld/downloads/co2/vergunningaanvraag_wet_milieubeheer.pdf)

De verwijzingen gaan naar de projectsite van de initiatiefnemer Shell CO2 Storage.

Voor logistieke vragen over de afspraak wil ik verwijzen naar 5.1.2e [redacted] van het 5.1.2e [redacted] buiten verzoek 5.1.2e [redacted]

Met vriendelijke groet,

5.1.2e [redacted]

projectorganisatie CCS (CO2-afvang, -transport en -opslag)

p/a ministerie van Economische Zaken

Bezuidenhoutseweg 30, 5.1.2e [redacted]

Postbus 20101

2500 EC Den Haag

tel. 5.1.2e [redacted]

ALP: 5.1.2e [redacted]

Van: 5.1.2e

Verzonden: donderdag 26 maart 2009 16:51

Aan: 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e @shell.com'; 5.1.2e nl'; 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e @minvrom.nl'; 5.1.2e 5.1.2e @minvrom.nl'; 5.1.2e @minvrom.nl'; 5.1.2e @dcmr.nl'; 5.1.2e @pzh.nl';
5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e

Onderwerp: CO2 opslagproject Barendrecht: voorlopige uitnodiging overleg

Tijd: donderdag 9 april 2009 14:45-17:00 (GMT+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Den Haag - Ministerie van EZ

Tijd: donderdag 9 april 2009 14:45-17:00 (GMT+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Den Haag - Ministerie van EZ

~~*~*~*~*~*~*~*

Beste dames en heren,

Het blijkt lastig te zijn om op korte termijn een overleg te plannen waarbij alle genodigen aanwezig kunnen zijn. Gezien de komende vakanties eind april, willen we toch proberen om op korte termijn de voorbereiding van het rijksinpassingsplan voor het CO2 opslagproject Barendrecht te starten.

Bij deze de voorlopige uitnodiging.
Ik zal uiterlijk 31 maart aangeven of het overleg op 9 april zal doorgaan.

Met vriendelijke groet,
5.1.2e

PS. 5.1.2e, vooralsnog stuur ik jullie deze uitnodiging toe totdat ik de contactpersonen vanuit DCMR en Provincie Zuid-Holland weet.

5.1.2e | Bureau Energieprojecten | Postbus 93144, 2509 AC Den Haag | Bezoekadres: Bezuidenhoutseweg 30, Den Haag |

Tel. 5.1.2e (direct) | Tel. 070 379 89 79 (algemeen) | Fax. 070 379 74 23 |
5.1.2e @minez.nl <5.1.2e @minez.nl> |
www.bureau-energieprojecten.nl <<http://www.bureau-energieprojecten.nl>>

5.1.2e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten. This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.



provincie **HOLLAND**
ZUID

Memo

Directie Maatschappij en Bestuur
Afdeling Bestuur en
Beleidscoördinatie
Bureau Beleidscoördinatie en
Public Affairs

Datum

Aan

GS en DT

Kopie aan

Regiegroep

Onderwerp

Analyse Miljoenennota 2009

Hieronder volgt een analyse van de Miljoenennota en departementale begrotingen 2009. De analyse spitst zich evenals vorig jaar toe op de onderwerpen die specifiek van belang zijn voor de Provincie Zuid-Holland. Het IPO heeft een concept-reactie met een algemene analyse voor provinciale overheden opgesteld, die is geagendeerd voor de GS-vergadering op 16 september. De Miljoenennota en de begrotingen zijn door ABB in samenwerking met collega's van

1/14

beleidsafdelingen op een aantal onderwerpen bekeken. Hierbij is vooral gelet op nieuwe zaken, die in de analyse verwerkt.

buiten verzoek

Pagina's zijn geweigerd

2 - 10

buiten verzoek



buiten verzoek

Energie

buiten verzoek



-

-

buiten verzoek

-

- De wet- en regelgeving voor kleinschalige demonstratieprojecten voor afvang en opslag CO₂ wordt aangepast. Daarnaast kondigen VROM en EZ twee grootschalige demonstratieprojecten aan, mogelijk is een daarvan het project van Shell bij Barendrecht.

buiten verzoek

Pagina's zijn geweigerd

13 - 15

buiten verzoek



provincie **HOLLAND**
ZUID

Memo

Directie Leefomgeving en Bestuur
Afdeling Samenleving en
Economische zaken

Contact

5.1.2e

T 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Datum

Aan

gedeputeerde van Dijk

Kopie aan

Onderwerp

Bedrijfsbezoeken

Asje ,

Van 5.1.2e heb ik begrepen dat je in principe iedere maand een werkbezoek wilt brengen aan een bedrijf in Zuid-Holland. Inmiddels heeft 5.1.2e een tweetal data gereserveerd: vr. 30 oktober (ochtend) en vr. 20 november (ochtend). December is naar ons idee een minder geschikte maand voor bedrijfsbezoeken. Voor 2010 zal 5.1.2e binnenkort data reserveren.

1/2

5.1.2e

heeft je al eerder een lijstje van mogelijk te bezoeken bedrijven laten zien. Dat lijstje is nog wat aangevuld en hierbij gevoegd. Aan jou de keuze. In eerste instantie denken wij aan een

5.1.2e 5.1.2e
buiten verzoek

5.1.2e 5.1.2e

Graag horen we of je accoord bent met het voorbereiden van twee werkbezoeken. Omdat natuurlijk op dit moment nog niet duidelijk is of de betreffende bedrijven op die data ook tijd hebben is het nuttig om een voorkeurslijstje van 3 á 4 bedrijven te hebben. Het overzicht van werkbezoeken in 2010 zal in een volgend EZ-werkoverleg uitgebreider aan de orde komen.

Vriendelijke groet,

5.1.2e

Groslijstje mogelijke Bedrijfsbezoeken Asje van Dijk 2009- 2010

buiten verzoek

Shell	Production and Exploiration, snelgroeiend worldwide hoofdkantoor in Rijswijk voor research m.b.t. productie en exploitatie olie en gas
-------	--

buiten verzoek

buiten verzoek

To: Heijningen, FD, van[fd.van.heijningen@pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e
5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Mon 6/7/2010 12:23:21 PM
Subject: Kamervragen van Vendrik (GL) over een overeenkomst met Shell omtrent CO2-opslag in Barendrecht 02062010
Received: Mon 6/7/2010 12:23:22 PM
[Kamervragen over een overeenkomst met Shell omtrent CO2-opslag in Barendrecht 02062010.doc](#)

Vragen van het lid Vendrik (GroenLinks) aan de ministers van Economische Zaken en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over een overeenkomst met Shell omtrent CO₂-opslag in Barendrecht. (Ingezonden 2 juni 2010)

met vriendelijke groet,

5.1.2e

Public Affairs
Provincie Zuid-Holland, kamer C 210
Postbus 90602, 2509 LP Den Haag
T: 5.1.2e F: 5.1.2e
@ : 5.1.2e @pzh.nl / www.zuid-holland.nl

5.1.2e

Fuelling Sustainable Mobility

Better Air Quality Workshop

13-15 December 2006

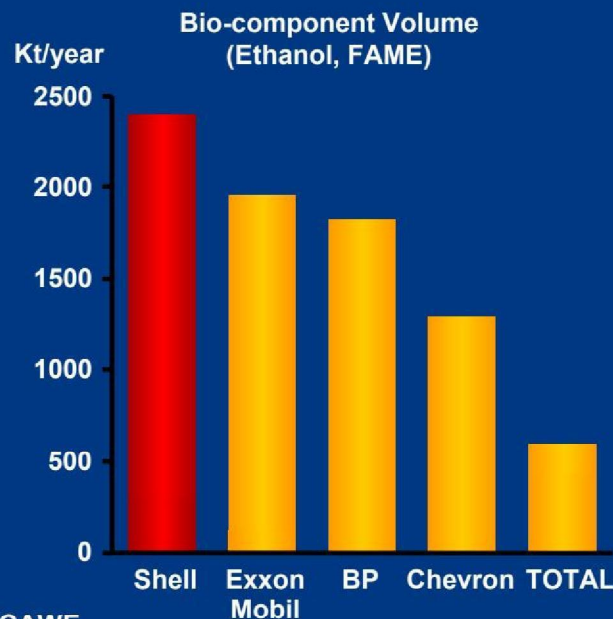
Shell

5.1.2e



Shell and Transport Fuels

- Leading global reach as fuels retailer
- Serve ~25 million customers in over 100 countries
- Supply 10% of the world's total ground transport fuel demand
- One of the largest distributors of bio-fuels by volume in the world, selling ~ 3 billion litres in 2005



Sources: Shell analysis, EUCAR/JRC/CONCAWE



'4 Es' powerful drivers for future energy policy

There is a convergence of future energy policy thinking:

- **E**nergy security:
 - Securing widely available energy
- **E**nvironment:
 - Sustainable development including reducing local emissions and CO₂ footprint
- **E**conomic development:
 - Securing affordable fuels, impact of market mechanisms
- **E**ase of implementation:
 - Suitability of existing supply and end use infrastructure

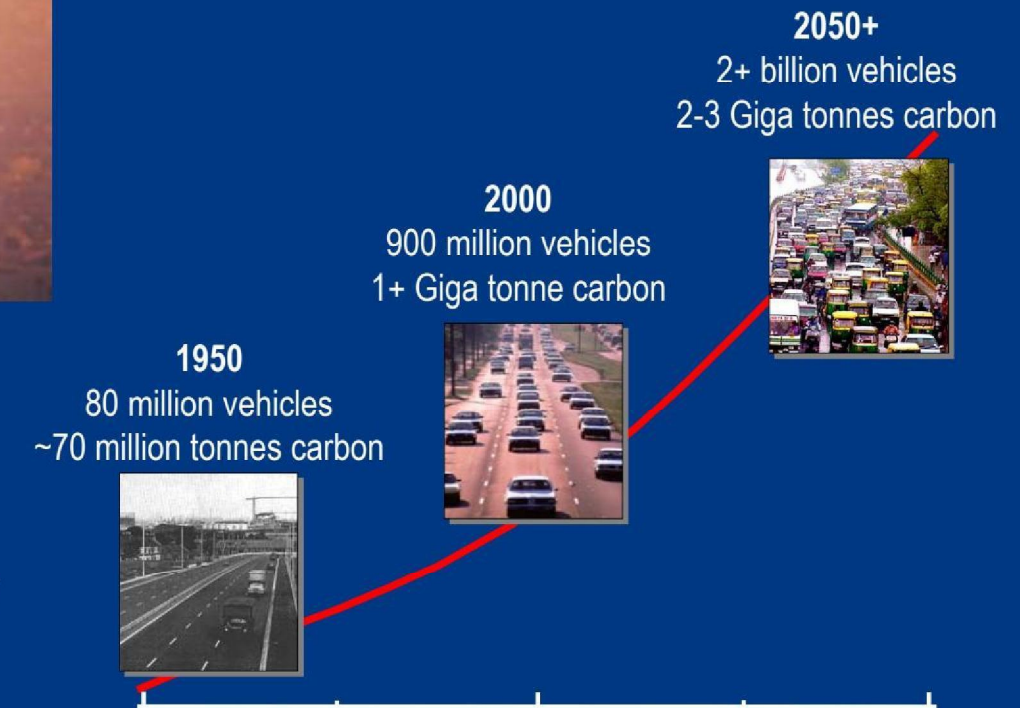


The challenges of increased mobility



Sustainable mobility

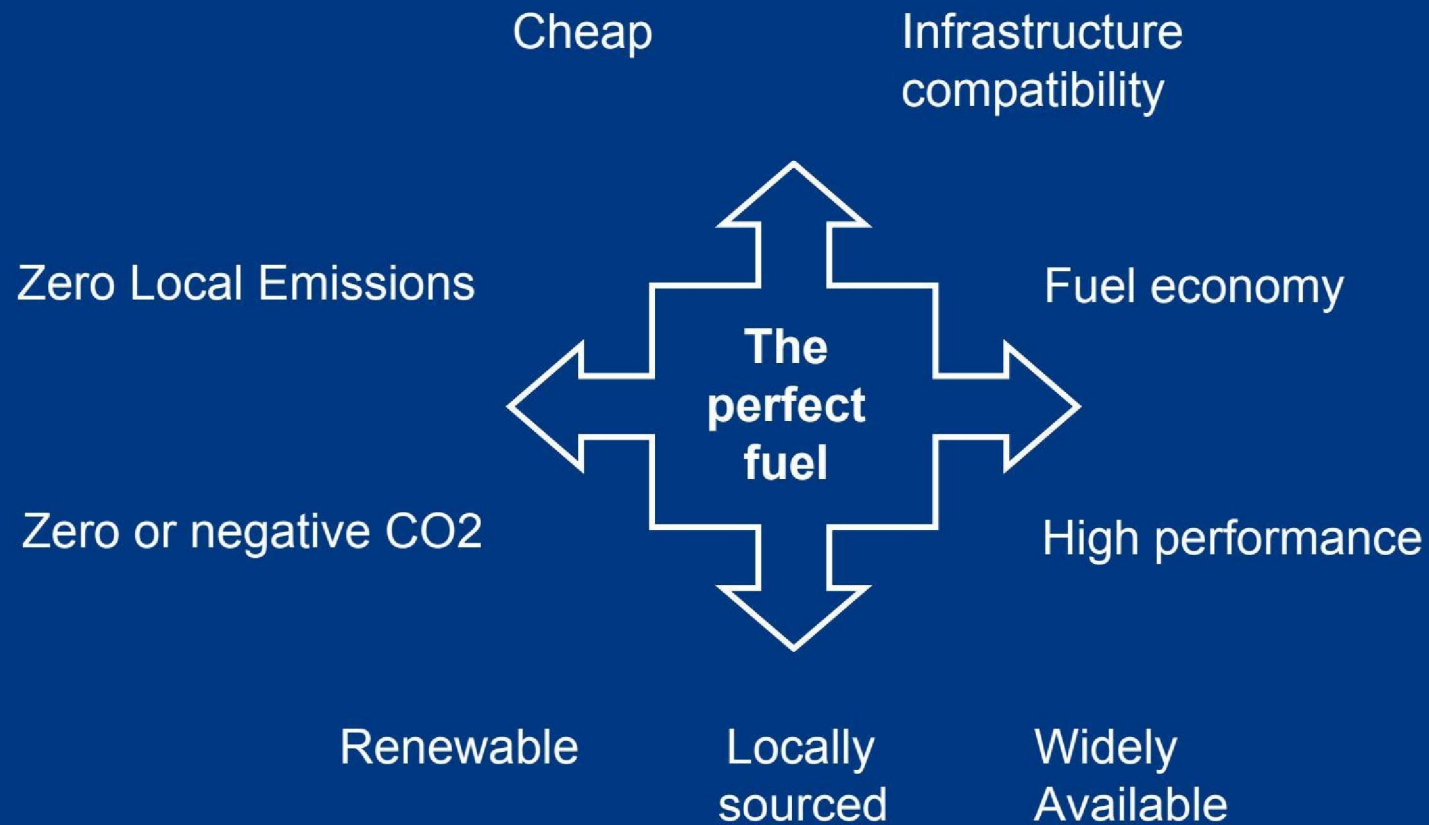
Maintaining mobility
while reducing
local and global impacts



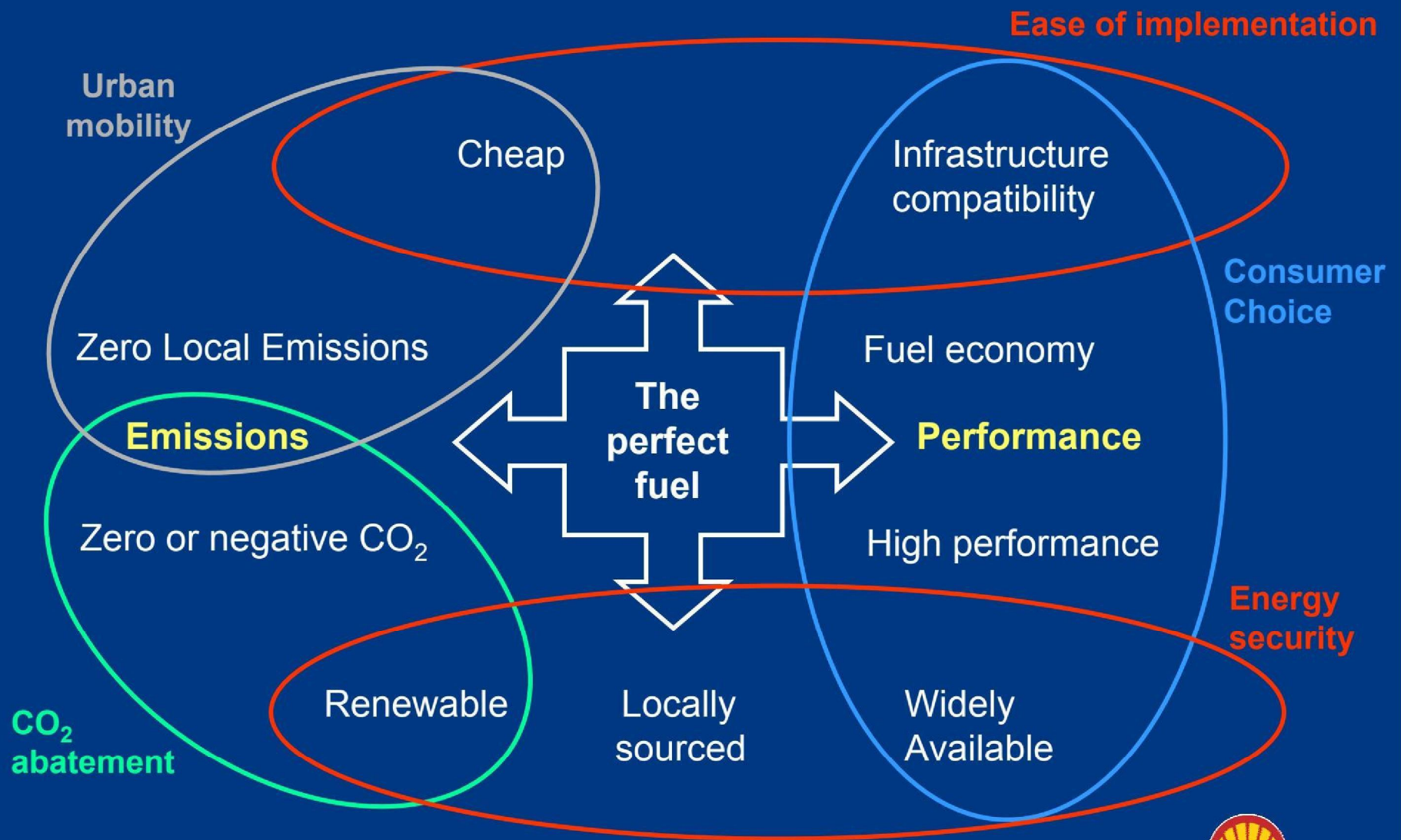
Source: WBCSD Energy & Climate Change: Facts and Trends to 2050



The Perfect Fuel?.....



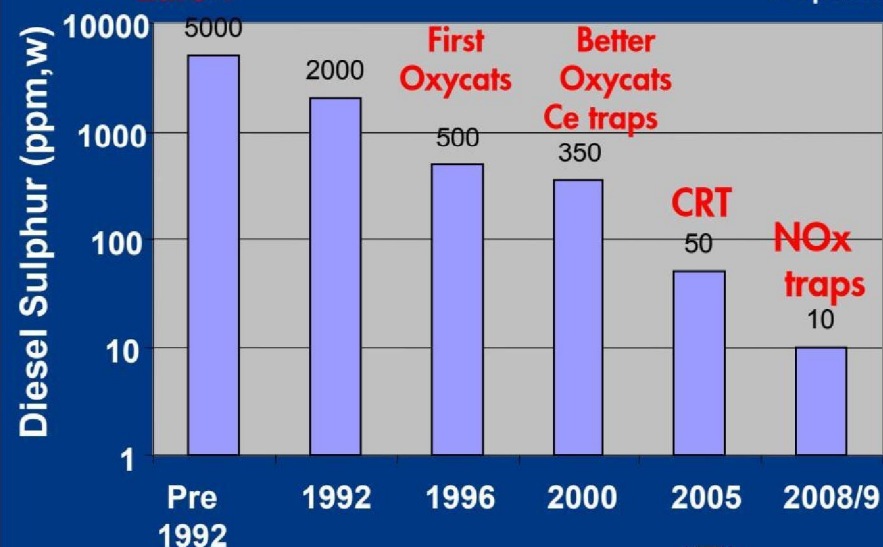
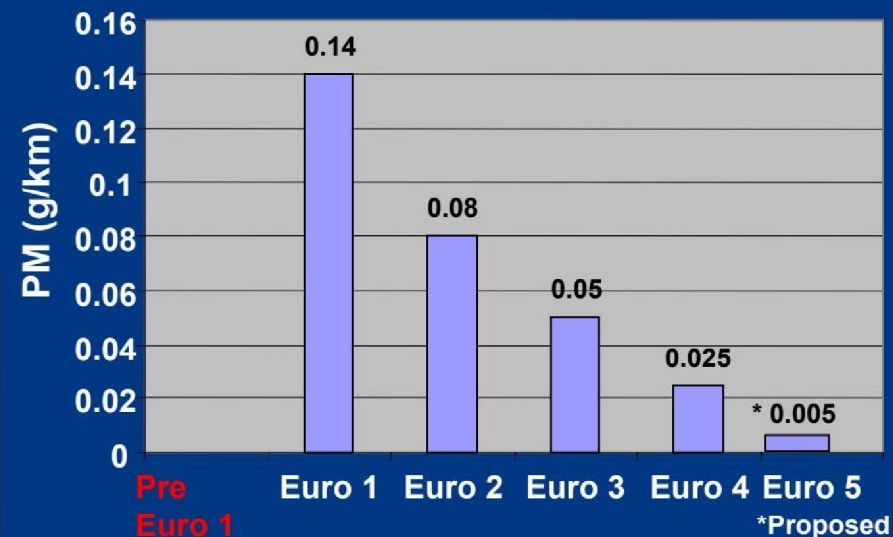
.....Or Pragmatic Solutions?



Engine & Fuel technology working together to reduce emissions

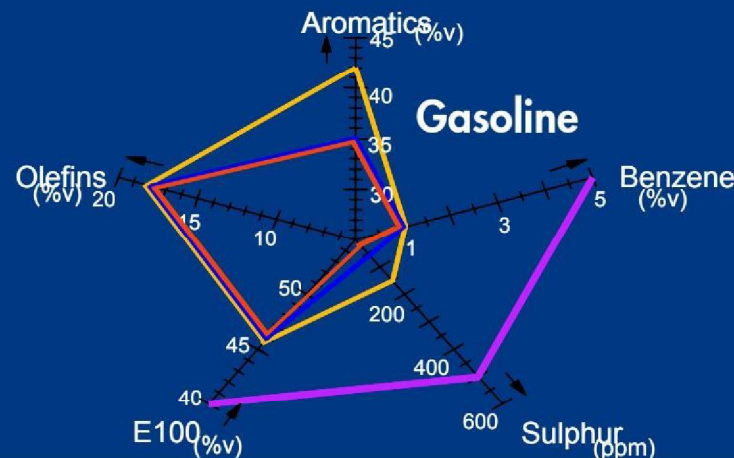
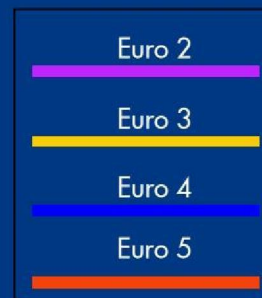
Europe – light duty diesel example...

		Environmental issue	Technology issue
1992	Euro 1	Acid rain	Lower SOx
1996	Euro 2	Acid Rain	Lower SOx
2000	Euro 3	Ozone	NOx/HC
2005	Euro 4	Ozone Particles Global warming	NOx Lower PM
2008/ 2009	Euro 5	Ozone/NOx Particle no. Global Warming	NOx Particle mass & no.



Shell supports an integrated approach to air quality improvement in Asia

- Mobile, stationary and area sources of pollution are considered together in this approach.
- With respect to mobile sources, Shell fully supports 3 key strategic principles
 - Treatment of vehicles and fuels as an integrated system
 - Adoption of a phased roadmap approach : with the timing and level of new fuel specifications closely matched to local fleet turnover and introduction of new vehicle emission control technologies
 - Flexibility to deviate from full replication of EU type fuel specifications to improve cost-effectiveness and sustainability of urban air quality improvement measures, address the additional factors of climate change (CO₂) and energy security.



Timing, phasing and level of new fuel specifications in Asia



Should be designed to enable:

- Progressive upgrading of existing refinery processing capacity, alongside investment for new capacity
 - to meet both new fuel specifications, and
 - the projected high growth in demand for road transportation fuels in Asia.
- Recognition that the main benefit available from fuel quality improvement requires combination with appropriate engine and after-treatment technologies.
 - Reduced sulphur is a key enabler and
 - Changes in other properties have secondary influence.
- Sustainable supply of road transport fuels in the region, through provision of regulatory certainty and adequate lead time
 - In order to ease capital burden and
 - Manage the availability of engineering resources required for design and build of new and upgraded processing capacity.



Gaseous Automotive Fuels

Shell has considerable market experience worldwide

GASEOUS FUELS

- **Compressed Natural Gas (CNG)** – Argentina, Brazil, Germany, Italy, Czech Rep, Pakistan, Egypt & Sweden
- **Liquefied Petroleum Gas (LPG)** - Italy, Netherlands, UK, France, Australia, Turkey, Poland & Hong Kong

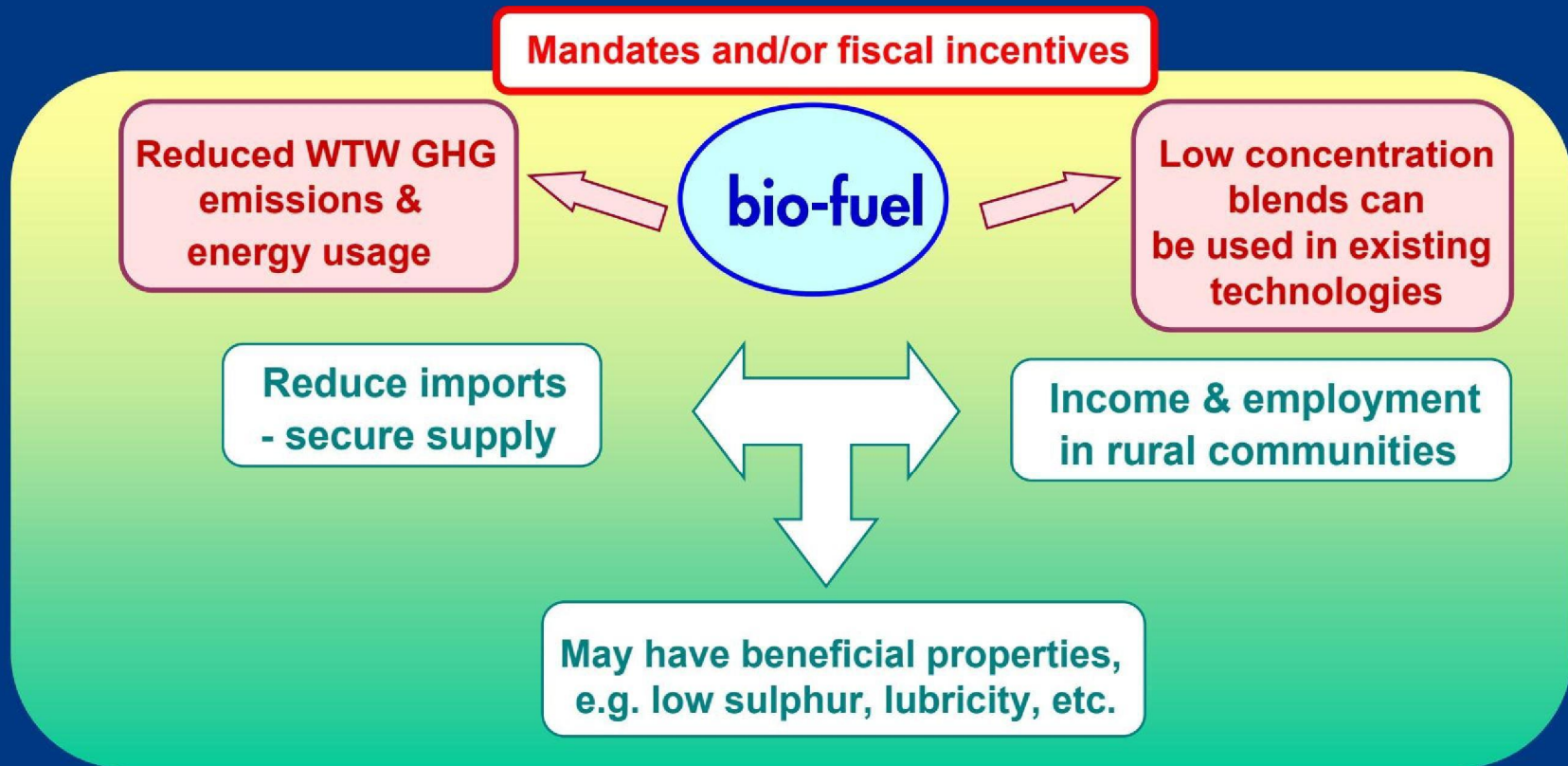


CNG and LPG have a role to play as niche fuels, especially in cities where urban air quality is a concern, but relative benefits reduce as gasoline and diesel sulphur levels move to lower levels



Bio-Fuels

Energy security, CO2 concerns and socio-economic factors drive the bio-fuels agenda



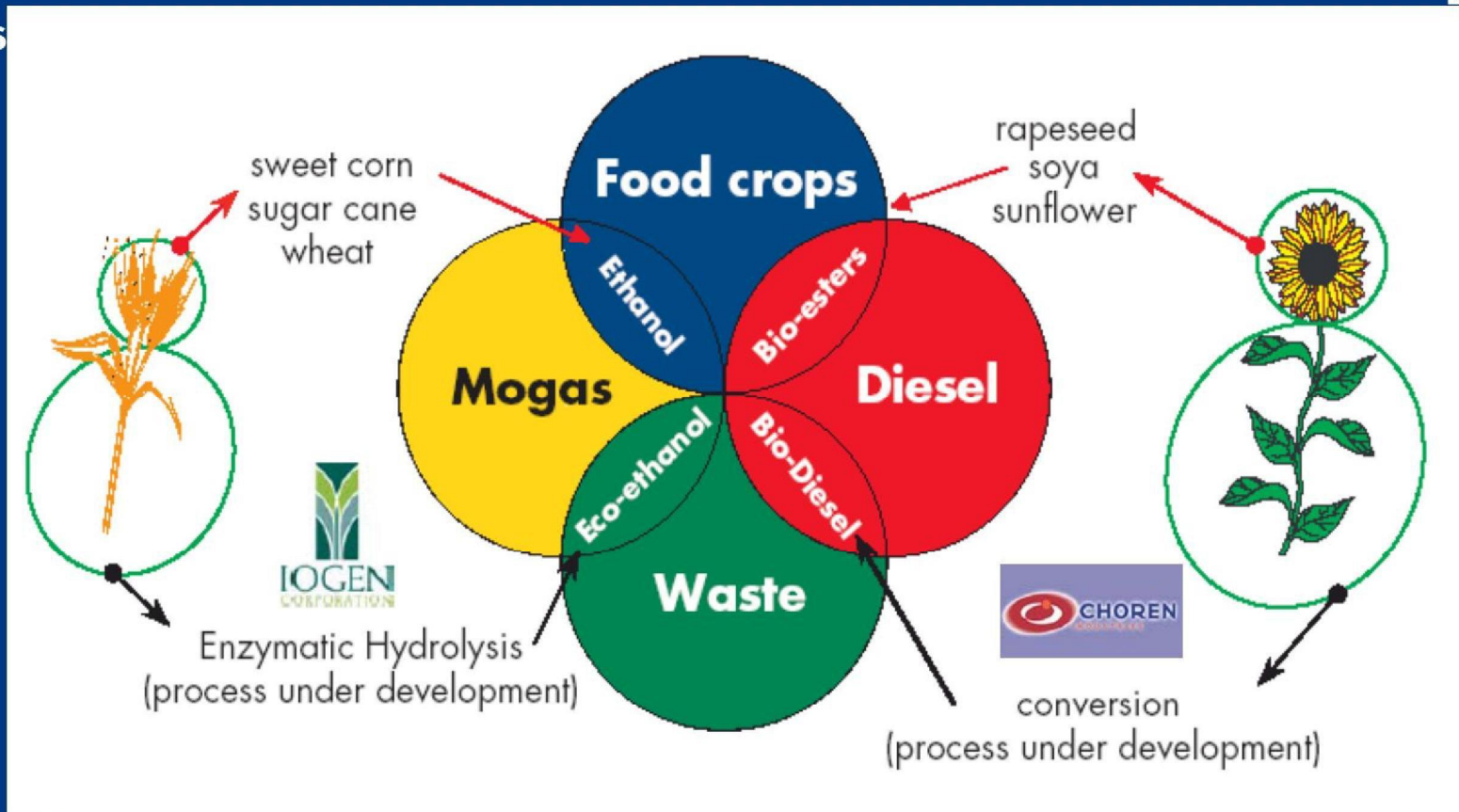
Drivers are market specific



How Shell Is Meeting the Challenge...

Current
Bio-fuels

Current
Bio-fuels



Advanced
Bio-fuels

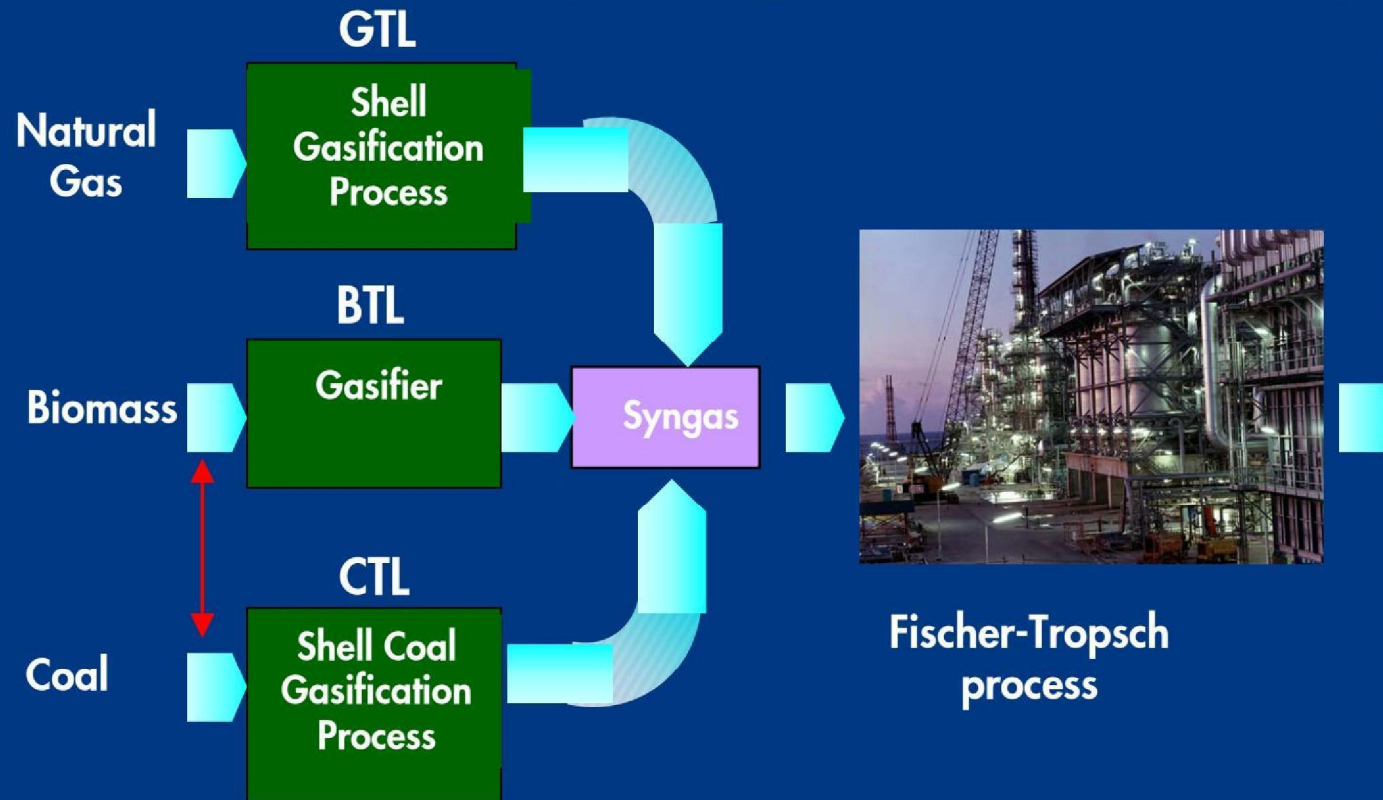
Advanced
Bio-fuels



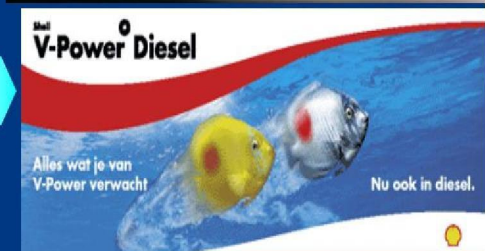
XTL

Synthetic fuel from gas, coal and biomass

- Synthetic fuel refers to liquids from gas (GTL), coal (CTL) and biomass (BTL)
- Products from gas, coal and biomass are identical
- Flexible feedstock options (e.g. coal and biomass co-firing)



Clear, cleaner burning products

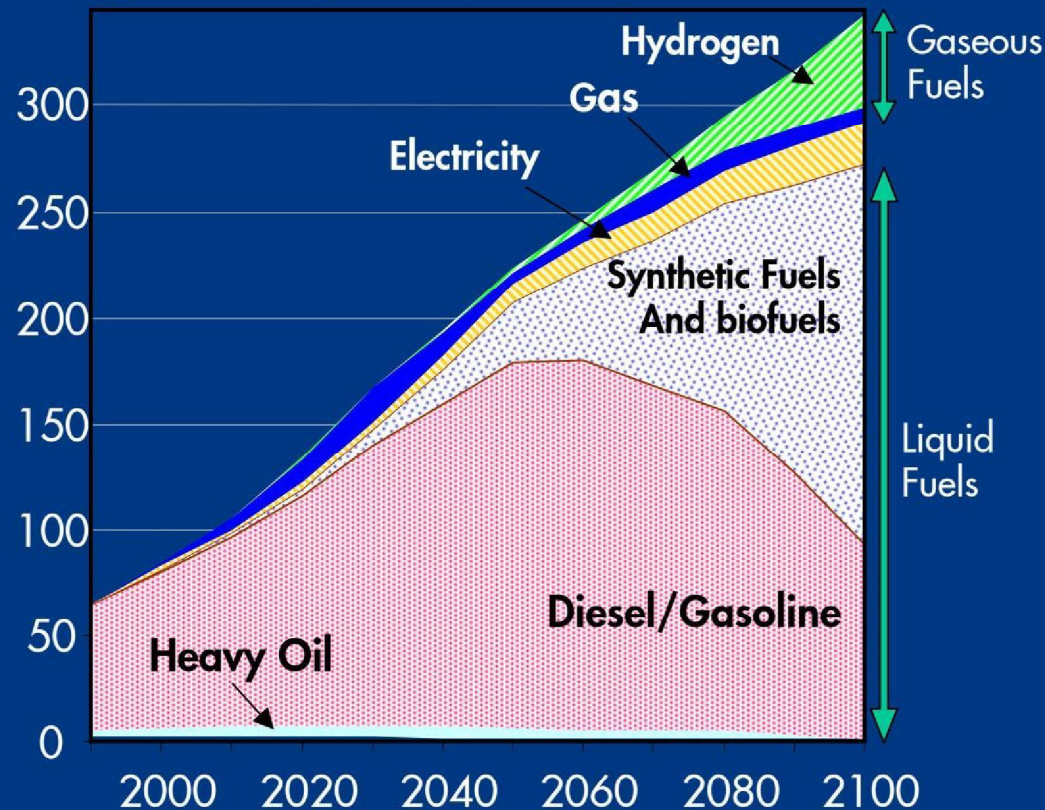


GTL Fuels are already marketed by Shell in V-Power Diesel



Forecast of automotive fuel demand

Energy Demand ($\times 10^{18}$ J)



- Improved energy efficiency and reduced carbon footprint will be of prime importance
- Key selection criterion for new fuel options to include contribution to GHG reduction and cost effectiveness
- Bio Fuels are the only short term viable non-fossil fuel option
- Wealth of potential vehicle-fuel solutions
- Fossil fuels will remain the major source of transport fuels for the next decades



Increasing diversity of fuel sources - fossil fuels remain a vital part of the mix



Summary

- Shell fully supports the adoption of an integrated approach to air quality improvement taking into consideration supply security, affordability and environmental performance through sustainable regional refinery industry
- Hydrocarbon fuels from crude oil will continue to be the mainstay of road transportation fuels this century
- Fuel quality will continue to evolve to meet societal and environmental needs. Motorists require fit-for-purpose, affordable and good quality fuels.
- The main benefit available from fuel quality improvement requires combination with appropriate engine and after-treatment technologies. Reduced sulphur is the key enabler.
- Second generation bio-fuels will become available in the next 5-10 years term, offering improved sustainability.
- Synthetic liquid fuels (from gas, coal and biomass) have an important role to play in the emerging transportation fuel mix.
- Liquid GTL fuel offers same advantages on air quality improvement at lower infrastructure costs compared to gaseous fuels.
- LPG and CNG have potential as niche fuels, especially in cities with existing gas infrastructure where urban air quality is a concern.





provincie **HOLLAND**
ZUID

Verslag

Directie Leefomgeving en Bestuur

Afdeling Kabinet

Contact

5.1.2e

T 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Vergadering van

Staf CdK

Vergaderdatum

18 april 2011

Aanwezig

CdK,

5.1.2e

5.1.2e

Nav vorig verslag

buiten verzoek

5.1.2e

- Afscheid + kennismaking Shell (26/4, nr. 147): de CdK schrijft nog een briefje aan 5.1.2e
5.1.2e (actie 5.1.2e).

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Shell Nederland B.V.
t.a.v. [REDACTED] 5.1.2e
Postbus 444
2501 CK s'Gravenhage

Den Haag, 19 april 2011

Volgende week dinsdag wordt je tijdens een receptie officieel verwelkomd als president-directeur van Shell Nederland B.V. Van harte gelukgewenst met deze mooie post en heel veel succes gewenst. Graag was ik je even de hand komen drukken, maar andere verplichtingen laten dit niet toe.

Graag zou ik binnenkort een keer met je bijpraten om te zien waar de belangen van Shell Nederland en de Provincie Zuid-Holland elkaar raken en kunnen versterken nu het nieuwe kabinet het profiel van de provincie als de ruimtelijk economische bestuurslaag heeft bevestigd en versterkt.

Mijn secretaresse zal komende week proberen een afspraak tot stand te laten komen.

Voor nu: een mooie receptie gewenst.

Met hartelijke groet,

STAD VAN DE TOEKOMST
DGWM-CONFERENTIE
THEMA "VUUR"

De workshopmiddag onder het element 'vuur' zal in hoofdzaak gaan over energievoorziening in de toekomst, in de stad, en de consequenties daarvan voor de burgers in die stad. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk begrip, maar ook milieu en veiligheid. Deze uitwerking is bewust beknopt gehouden, niet in de laatste plaats omdat de inleider(s) van de workshop zelf de vrijheid moeten hebben om de workshop in te richten naar eigen goeddunken. Wel moet worden meegegeven, dat interactiviteit te allen tijde moet worden betracht. Tevens moet de inleider

EEN SCHETS GEVEN OP DE MANIER WAAROP ER MET ENERGIE IN DE STAD IN 2050 WORDT OMGEGAAN

De thematiek is hier beknopt uitgewerkt in twee mogelijke onderwerpen, die ook nog eens met elkaar in verband kunnen worden gebracht:

Thema 1: van VLAM naar VLAMLOOS

Veel energie-experts zijn ervan overtuigd dat de energie van de toekomst niet meer hoofdzakelijk gas en olie zal zijn ('vuurbronnen') maar dat waterstof de energiebron voor de toekomst is. Dat betekent een behoorlijk omschakeling, maar niemand weet nog precies hoe dat moet. Welke overgangssituatie krijg je, en is de stad van de toekomst dan wel veilig? En is het vanuit milieustandpunt wel gewenst? En als je dan een transitiefase ingaat, wat is dan de rol van burgers in het overgangsproces?

Thema 2: naar totale ZELFVOORZIENING

De stad van de toekomst zou er weleens een kunnen zijn van decentralisatie en individualisering. Dat geldt misschien ook voor de energievoorziening. Het gezin zorgt met de eigen CV-ketel (die al dan niet draait op waterstof, of op restwarmte uit de industrie, of op windenergie, of energie uit de zee, of...) voor de productie van de eigen elektriciteit. Hoe regel je dan de decentrale opwekking, waar blijft energie-afval, kan deze worden hergebruikt voor een beter milieu? En maakt decentralisatie, de kleinschaligheid van energie-opwekking, een einde aan bestuurlijke, commerciële en maatschappelijke conflictsituaties (bijvoorbeeld vergroting van de onafhankelijkheid ten opzichte van olieproducerende landen, waaronder midden-oosten)?

BEOOGDE INLEIDERS (ong. in volgorde van wenselijkheid):

buiten verzoek			
2.	5.1.2e	(Shell, Energieplatform)	
	5.1.2e		
	5.1.2e		
		buiten ve	5.1.2e
	5.1.2e		

Actie & Optie:

Actie: Hier beschreven onderwerpen voorleggen aan genoemde potentiële inleiders.

Optie: twee inleiders met lichte tegenstellingen, of twee verschillende steden in 2050 te laten schetsen, in de discussie komen tot een keuze voor 1 van de 2, of een 3^e alternatief, c.q. compromis.

Logische opposenten/combinaties (zie hierboven): 2, 5 ↔ 3; 1 ↔ 4; 1 ↔ 2.



provincie **HOLLAND**
ZUID

Verslag

Contact

5.1.2e

T

5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Vergadering van
Werkoverleg milieubeleid

Vergaderdatum
29 oktober 2012

Datum
6 november 2012
Ons kenmerk

Aanwezig

5.1.2e

5.1.2e (bij 2.1) en

5.1.2e

en

5.1.2e

5.1.2e

en

5.1.2e

1 Opening en mededelingen

De 5.1.2e opent de vergadering.

Er zijn geen mededelingen.

2 Punten ter bespreking

buiten verzoek
5.1.2e

5.1.2e

2. Conceptbeantwoording Statenvragen 2728 PvdD affakkelen Shell Pernis
Besproken, de antwoorden op vraag 5 en 6 zullen worden aangepast.

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

Aan: Asje van Dijk

Van: 5.1.2e

Warmteopslag in de bodem.

In bijgaand krantenbericht wordt ingegaan op warmteopslag in de bodem van Zuid-Holland. De vragen die je stelt heb ik voorgelegd aan DGWM, afdeling Vergunningen (5.1.2e). Dat levert het volgende op:

In het Grondwaterplan van Zuid-Holland (GWP) staat dat koude-warmte-opslag-systemen in glastuinbouwgebieden in principe moeten uitwijken naar een dieper gelegen watervoerend pakket. Reden is het voorkomen van mogelijke interactie met andere functies, zoals ondergrondse hemelwateropslag in het 1e watervoerende pakket (afkomen van het brijnprobleem!!!!) .Het GWP is kort geleden vastgesteld. ten verzo is wel wat laat met zijn bezwaren! Overigens geldt dezelfde eis ook voor stedelijk gebied i.v.m. verwachte interactie met ondergronds bouwen en ondergrondse infrastructuur.

Over deze problematiek worden meer vragen gesteld. Er is bv overleg met Shell geweest die een koude-warmte-opslag in Rijswijk wil realiseren in het 1e watervoerende pakket. Shell is ook al bij Van Heijningen geweest. Afdeling Vergunningen zal op korte termijn met een memo komen voor de gedeputeerden met daarin voorstellen hoe met het beleid om te gaan. Voor stedelijk gebied is het mogelijk om van het beleid af te wijken, mits er een masterplan van de gemeente ligt en het gebruik van de ondergrond is geregeld. Gouda is hiervan een voorbeeld. Of dat ook mogelijk is voor de glastuinbouwgebieden, is nog maar de vraag, omdat we ook van de brijnlozingen af willen.

Er zijn 3 gedeputeerden hierbij betrokken, Erik van Heijningen, Lenie Dwarshuis en jij. Deze krijgen alle drie het memo. Daarna moet bepaald worden hoe de provincie in de grondwatervergunning omgaat met koude-warmte-opslag.

5.1.2e

- welke consistente verhaallijnen horen bij de kwadranten die daardoor ontstaan?
- en hoe werken die verhaallijnen door op de verschillende modaliteit/energiedrager-combinaties?

Wij willen samen met u de scenario's in de steigers zetten, waarna wij de getalsmatige invulling van de scenario's kunnen starten, op weg naar de tweede stakeholder bijeenkomst. Wij zullen u vooraf beknopte informatie toesturen.

Graag nodigen we u uit om deel te nemen aan deze scenario-workshop.

Datum: **17 oktober**

Tijd: **9.30-11.30 u**

Locatie: **TNO-Delft, Van Mourik Broekmanweg 6, zaal 1.0.05**

Wilt u via een antwoordbericht aangeven of u aanwezig kunt zijn?

In de week voor de workshop ontvangt u een inleidende notitie.

Na afloop van de workshop is er een eenvoudige lunch beschikbaar.

Uitgenodigde personen:

1. 5.1.2e CPB
2. 5.1.2e, PBL
3. 5.1.2e
4. 5.1.2e
5. 5.1.2e
6. 5.1.2e, Shell
7. 5.1.2e
8. 5.1.2e
9. 5.1.2e, Gasunie
10. 5.1.2e
11. 5.1.2e
12. 5.1.2e
13. 5.1.2e
14. 5.1.2e
15. 5.1.2e
16. 5.1.2e, I&M
17. 5.1.2e, I&M

Voor alle duidelijkheid: deze tussentijdse workshop vervangt niet de aangekondigde tweede brede stakeholder bijeenkomst, die begin november zal plaatsvinden.

Namens het consortium **buiten verzoek** en TNO,

5.1.2e

5.1.2e

Sustainable Transport and Logistics

T
M
E

5.1.2e

5.1.2e @tno.nl

Location
Disclaimer

TNO innovation
for life

Zaak-Shell: testcase voor aanpak vervuilde stookolie

5.1.2e – 23/09/13, 22:00



© Colourbox.

Justitie werkt in stilte aan een nieuwe aanpak om het dumpen van chemisch afval in stookolie tegen te gaan. De uitspraak in een strafzaak tegen Shell is daarin uiterst belangrijk.

Handel in vervuilde stookolie is geen zaak van een clubje criminelen: de hele branche sjoemelt

Het is zwart en stroperig, en je kunt er ongezien van alles in stoppen: het blijft zwart en stroperig. Stookolie heet daarom het 'heksenbrouwsel', en is zeer geschikt om illegaal chemisch afval in te verwerken.

In Nederland alleen al bunkeren jaarlijks meer dan 22.000 schepen stookolie als brandstof. Deze smurrie is een product dat overblijft na de raffinage van ruwe olie, maar doordat het hoge concentraties zwavel bevat is het eigenlijk ongeschikt als brandstof. Door toevoeging van andere chemische restproducten uit de raffinage (de zogenaamde blends) ontstaat uiteindelijk toch bruikbare stookolie. De zware motoren van zeeschepen stellen weinig eisen.

Illegaal chemisch afval

Justitie en politie signaleren dat stookolie steeds vaker wordt gebruikt om er illegaal, grote hoeveelheden chemisch afval in te 'verpakken'. Die komen niet van de raffinaderijen, maar uit de chemische industrie. Zeven jaar na het dumpen van chemisch afval uit de Probo Koala in Ivoorkust, hebben afvalverwerkers, de chemische procesindustrie én handelaren in olieproducten er geen moeite mee in hun eigen havens chemisch afval te vermengen met stookolie, om het daarna te verkopen aan de scheepvaart en de Nederlandse glastuinbouw.

Volgens een rapport van de Politieacademie dat volgende week uitkomt, blijkt de handel in deze vervuilde stookolie wijdverbreid. Het is niet dat een beperkte groep criminelen zich met deze praktijk inlaat. Branche-breed wordt er gesjoemeld, en voor de opsporingsautoriteiten is moeilijk vast te stellen door wie precies. Als de afvalstoffen eenmaal in de zware olie zitten, is moeilijk vast te stellen om welke stoffen het precies gaat: die zijn verdund en verbindingen aangegaan met andere chemicaliën.

Om nog maar niet te spreken over de vraag wie het chemisch afval op welk moment heeft gedumpt. Het sjoemelen met chemisch afval kan namelijk voor verschillende partijen voordelig zijn. De verwerking van chemisch afval is prijzig, dus kan een chemisch bedrijf het goedje ook tegen een spotprijs aan een malafide afvalverwerker leveren, die het zelf vermengt, of laat vermengen, met stookolie. Omdat het afval het volume van de stookolie vergroot, krijgt de afvalverwerker voor de doorlevering van chemisch afval zelfs betaald. Hij verdient dus twee keer aan dezelfde partij.

Maar hij kan dit ook zonder medeweten van het aanleverende chemisch bedrijf doen, dat ditmaal te goeder trouw is en voor de verwerking de volle prijs betaalt. Ook kunnen oliehandelaren zelf bijmengen met chemische restproducten, om zo méér stookolie te creëren. Soms zijn de ontvangende scheepsrederijen op de hoogte van illegale bijmenging, omdat ze bijvoorbeeld minder voor de verontreinigde stookolie moeten betalen; soms niet. Het is voor justitie bijna ondoenlijk om een vinger achter deze praktijk te krijgen. Steekproefsgewijze controles leveren nauwelijks iets op.

De uitstoot van fijnstof door schepen leidt wereldwijd al tot 60.000 doden per jaar

Kankerverwekkende stoffen

Toch is het illegale bijmengen inmiddels hoog op het prioriteitenlijstje van justitie komen te staan. Niet alleen gaat er in dit wereldje veel illegaal geld om, het bijmengen van chemisch afval veroorzaakt ook aanzienlijke schade. Het gebruik van vervuilde stookolie leidt tot de uitstoot van kankerverwekkende zware metalen en dioxinen, waardoor er een verhoogde sterfte in kustgebieden bestaat. De uitstoot van fijnstof door schepen leidt wereldwijd al tot 60.000 doden per jaar. De verontreinigde stookolie zal dat getal alleen maar opdrijven.

De gemengde scheepsolie kan ook de motoren beschadigen, waardoor schipbreuk kan ontstaan, met alle gevolgen van dien. Maar Justitie ziet de illegale handel ook als een rotte appel in een mand die de de anderen kan besmetten. Nu al worden illegale prijsafspraken en kartelvorming door inzamelaars van scheepsafvalstoffen waargenomen.

Justitie stuit in haar aanpak van deze grootschalig afvalfraude op een aantal 'hobbels' in de opsporing. Niet alleen zijn de verontreinigingen na vermenging moeilijk vast te stellen en is het moment van vermenging niet traceerbaar. Wettelijk is de inhoud van toevoegingen ook niet geregeld. Als niet beschreven is welke mengstoffen zijn toegestaan, is ook niet duidelijk welke stoffen zijn verboden.

Pogingen wel tot deze eisen te komen en een zwarte lijst op te stellen, worden door de lobby van de mondiale oliesector tegengewerkt met het argument dat een strengere regelgeving de olieprijs zal doen stijgen, zo blijkt uit het 'Nationaal dreigingsbeeld 2012' van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)

Toch laat de Nederlandse justitie het er niet bij zitten. De eisen aan de mengsels voor scheepsbrandstof mogen dan niet vaststaan, Europa kent wel een strenge afvalwetgeving, waarin chemische stoffen staan opgenomen die niet zomaar mogen worden vervoerd en verkocht. Met die bepalingen kan justitie ook prima uit de voeten.

Kwalificaties

Belangrijk is daarbij de vraag of een chemisch goedje een verhandelbaar 'restproduct' is, of 'afval' dat alleen mag worden aangeboden aan een erkende afvalverwerker. Met die labeling als afval wordt de

weg naar de illegale bijmenging afgesneden.

Om duidelijkheid te krijgen over die kwalificaties voert het Nederlandse Openbaar Ministerie momenteel een aantal processen waarin de rechter zich over deze vraag moet uitlaten. Een in het oog springend proces is dat tegen oliegi-gant Shell voor de rechtbank van Rotterdam, dat als 'voorbeeldzaak' een bijna symbolische betekenis lijkt te hebben. Justitie neemt met de vervolging geen kleine sjacheraar op de korrel, maar een heuse multinational.

In september 2006 leverde Shell zogenoemde Ultra Light Sulphur Diesel (ULSD) per schip aan een Belgische klant. Die diesel was echter vervuild met ether, volgens de verklaring van Shell doordat op het moment van laden de tanks van het schip niet helemaal leeg waren. De vervuiling was zo ernstig, dat de klant de diesel niet meer als brandstof kon verkopen en volgens de milieuvergunning ook niet mocht opslaan. Shell nam de lading van 333.000 kilo vervuilde diesel daarom terug, in een poging deze opnieuw te laten mengen en opnieuw als brandstof aan te bieden.

Maar op dat moment greep Justitie in. Zij kon weliswaar niet aantonen dat Shell de diesel met opzet had gemengd en vervuild, ze vervolgde de oliegi-gant wel voor iets anders: op het moment dat de lading als 'vervuild' werd bestempeld, was deze 'afval' geworden. En dat mag niet langer vervoerd of verwerkt worden, maar moet worden aangeboden bij een gecertificeerde afvalverwerker.

Omdat Justitie in haar vervolging verwees naar een Europese milieuverordening, legde de Rotterdamse rechtbank de principiële vraag of hier sprake is van een restproduct of afval, voor aan het Europese Hof in Straatsburg. Dat moet nog uitspraak doen, maar de conclusie van advocaat-generaal N. Jääskinen deze zomer moet Justitie als muziek in de oren klinken. Deze is dan wel niet bindend, maar wordt wel vaak gevolgd door het Hof. Jääskinen stelt in een dertien pagina's lang betoog dat de vervuilde diesel wel degelijk een afvalstof is, die met andere woorden nooit door Shell had mogen worden teruggenomen.

Stookolie kun je heel makkelijk vermengen met chemisch afval: smurrie, blijft smurrie

Het net sluit zich

Het zijn dergelijke successen die het net rond de sjoemelaars met vervuilde olie moet sluiten. Justitie raakt er steeds meer van overtuigd dat de strijd tegen de dumpingen van chemisch afval in stookolie het niet zozeer moet hebben van het geroer in de verdachte smurrie zelf, maar van papieren controles bij de bedrijven die chemische restproducten leveren, de afvalverwerkers en de oliehandelaren. Produceert een chemisch bedrijf een bepaald product, dan moeten ook de restproducten zijn geadministreerd. Als die weer worden overgedragen aan een erkende verwerker, dan moet ook zijn administratie de inname tonen. Hetzelfde geldt voor de oliemaatschappijen. Zij moeten op papier aantonen met welke restpartijen hun zware stookolie wordt geblend.

De controles op deze processen zijn niet alleen het werk van Justitie, eerder van de inspecties, de douane, de Belastingdienst en de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMA) als het gaat om prijsafspraken. De boetes die vervolgens worden opgelegd, kunnen van Justitie zijn, maar aanslagen door de Belastingdienst, ontnemingen van vermogen en intrekkingen van vergunningen kunnen harder aankomen. Met de brede papieren aanpak van de stookolie-branché die Justitie nu voorbereidt, houden de controleurs weliswaar letterlijk schone handen, het resultaat zal juist ingrijpender zijn.

Stookolie kun je heel makkelijk vermengen met chemisch afval: smurrie, blijft smurrie. Justitie wil de mengers van dit soort 'heksenbrouwsels' aan gaan pakken.

Rotterdam: een grote jongen op de bunkerolie-markt

De haven van Rotterdam is een belangrijke speler op de internationale bunkerolie-markt. Met Singapore, Fujairah (Verenigde Arabische Emiraten) en Houston behoort de haven tot de top-4. De 13,3 miljoen ton brandstof die in 2009 in Nederland werd geleverd aan 22.000 zeeschepen, vertegenwoordigt een waarde van 6 miljard euro.

Belangrijke spelers in de keten zijn onafhankelijke oliehandelaren als Vitol, Chemoil en Trafigura dat in Nederland is veroordeeld tot één miljoen euro boete voor de uitvoer van zeer schadelijk chemisch afval naar Ivoorkust. Daarnaast opereren grote oliemaatschappijen als Shell, BP en Total, overslagbedrijven als Vopak en leveranciers als Argos Ceebunkers en Verbeke . (Bron: 'Blends in beeld', mei 2011, rapport in opdracht van de Vrom-Inspectie).

Trouw 23-9-2013

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e @pzh.nl
From: secrJanssen, GS
Sent: Thur 2/21/2013 3:26:10 PM
Subject: FW: Uitnodiging presentatie "New LENS Scenarios"
Received: Thur 2/21/2013 3:26:12 PM

Goedemiddag 5.1.2e,

Zie bijgaande uitnodiging aan Rik Janssen.
Het verzoek voor advies over nut en noodzaak van deze uitnodiging.

Ik hoor graag van je.

Met vriendelijke groet,
5.1.2e b/a 5.1.2e

5.1.2e gedeputeerde R.A. (Rik) Janssen

Afdeling Facilitaire Zaken / Bureau Secretariële Ondersteuning
T 5.1.2e
5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e @shell.com [5.1.2e @shell.com]
Verzonden: donderdag 21 februari 2013 16:22
Aan: 5.1.2e GS
Onderwerp: Uitnodiging presentatie "New LENS Scenarios"

NEW LENS SCENARIOS

Presentatie op dinsdag 19 maart 2013 in Den Haag



Den Haag, februari 2013

Geachte heer Janssen,

Onder de titel "New Lens Scenarios – A shift in perspective for a world in transition" heeft het Shell scenarioteam een tweetal toekomstën geschetst in de scenario's Mountains en Oceans.
De nieuwe lenzen betreffen een drietal paradoxen, die van welvaart, leiderschap en connectiviteit, die een belangrijke rol spelen in het mondiale vraagstuk van voedsel, water en energie.
Met plezier nodigen wij u uit om aanwezig te zijn bij de presentatie van de nieuwe scenario's op dinsdagmiddag **19 maart 2013 om 16:00 uur** in het hoofdkantoor van Shell, Carel van Bylandtlaan, Den Haag. [Klik hier](#) voor een routebeschrijving.
De opzet van de bijeenkomst is als volgt:

16:00 Ontvangst
16:25 Welkom door Dick Benschop, President-directeur Shell Nederland
16:30 Presentatie van de "New Lens Scenarios" door 5.1.2e
5.1.2e Global Business Environment
17:00 Reflecties door drie panelleden op de paradoxen:
Welvaart, Leiderschap & Connectiviteit
17:30 Open discussie en resumé onder leiding van 5.1.2e
18:30 Drankjes met een hapjesbuffet
19:30 Einde bijeenkomst

Deze uitnodiging is strikt persoonlijk. Wij verzoeken u ons uiterlijk 5 maart te laten weten of u aanwezig kunt zijn bij de bijeenkomst en of u gebruik wenst te maken van onze parkeergelegenheid. Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met 5.1.2e (5.1.2e@shell.com / 5.1.2e). Nadat wij uw aanmelding hebben ontvangen, sturen wij u een definitieve bevestiging met nadere informatie over deze bijeenkomst. Wij kijken ernaar uit u op dinsdag 19 maart te mogen verwelkomen.

5.1.2e

Shell Nederland

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e @shell.com
Sent: Wed 4/30/2014 8:13:34 AM
Subject: RE: Kennismaking NAM met college
Received: Wed 4/30/2014 8:13:54 AM

Geachte 5.1.2e , Beste 5.1.2e ,

Bedankt voor je bericht en het doorsturen!

Groet en fijne dag,

5.1.2e

5.1.2e

Upstream International Europe

Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.
Statutaire vestiging Den Haag - Handelsregister no. 04008869
Tel: 5.1.2e
Mobile: 5.1.2e
E-mail: 5.1.2e @shell.com
Internet: www.nam.nl

From: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl] **On Behalf Of** 5.1.2e
Sent: dinsdag 29 april 2014 13:27
To: 5.1.2e
Subject: RE: Kennismaking NAM met college

Geachte 5.1.2e ,

Dank voor uw bericht. Ik heb uw e-mail doorgestuurd naar de commissaris van de Koning, de heer Jaap Smit, want ik denk dat u hem bedoelt (j.smit@pzh.nl). Uw bericht was binnengekomen op het e-mailadres van de 5.1.2e (5.1.2e @pzh.nl).

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e
Kabinet Commissaris van de Koning

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | Kamer C 2.89
Postbus 90602 | 2509 LP DEN HAAG
T 5.1.2e | E 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e @shell.com [5.1.2e @shell.com]
Verzonden: maandag 28 april 2014 10:30
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: Kennismaking NAM met college

Goedemorgen,

De komende periode zal NAM in de provincie Zuid-Holland op een aantal van haar locaties activiteiten gaan starten. Ook zijn er op dit moment behoorlijk wat activiteiten gaande bijvoorbeeld op onze locaties Numansdorp (bij gemeente Strijen), Berkel (Rotterdam Schiebroek) en Blaaksedijk / Reedijk en zijn er een tweetal nieuwe locaties gepland in de gemeenten Ridderkerk en Midden-Delfland. Graag zouden wij uw college van Gedeputeerde Staten willen informeren over de activiteiten van NAM in de provincie Zuid-Holland, de tijdsplanning en de communicatie rondom deze activiteiten. Wij kunnen ons voorstellen dat uw college

zelf ook vragen heeft met betrekking tot NAM en onze activiteiten, het Groningen-aardbevingendossier en meer specifieke vragen over onze activiteiten in Zuid-Holland en zouden deze dan ook graag beantwoorden.

Ten behoeve van de door ons voorgestelde kennismaking zouden wij graag op korte termijn een afspraak willen maken met uw college. Van onze zijde zullen de NAM-directie en ondergetekende aanwezig zijn. Graag hoor ik van u wat de mogelijkheden zijn. Vanzelfsprekend wil ik met alle plezier langskomen op het provinciehuis om een en ander toe te lichten en eventueel voor te bespreken met jullie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.

Statutaire vestiging Den Haag - Handelsregister no. 04008869

Tel: 5.1.2e

Mobile: 5.1.2e

E-mail: 5.1.2e [@shell.com](mailto:5.1.2e@shell.com)

Internet: www.nam.nl

To: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl]
Cc: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Fri 5/24/2013 1:20:45 PM
Subject: Gokken?
Received: Fri 5/24/2013 1:20:00 PM

5.1.2e [redacted]

Op basis van de eerder uitgebrachte onderzoeken zou je wel een educated guess kunnen maken voor een dag tussen 11-18 juni.
Voor wat het waard is natuurlijk ;-)

OVV onderzoeken Sector Industrie, buisleidingen & netwerken

buiten verzoek		
----------------	--	--

Donderdag	3-3-2011	Butaan/buteen emissie, Shell Nederland Chemie BV, Pernis	Verkort
Donderdag	3-3-2011	Emissie stookgas, Shell Nederland Raffinaderij BV, Pernis	Verkort

buiten verzoek		
----------------	--	--

Donderdag	7-6-2012	Emissie vloeibaar ethyleenoxide Shell Nederland BV, Moerdijk	Verkort
-----------	----------	--	---------

buiten verzoek		
----------------	--	--

Donderdag	7-6-2012	Emissie van propeen in koelwater, Shell Nederland Chemie BV, Moerdijk	Verkort
-----------	----------	---	---------

buiten verzoek		
----------------	--	--

Totalen	
Dinsdag	4
Woensdag	1
Donderdag	13
Vrijdag	1

Publicatiedatums 2012 alle sectoren

Donderdag	9-2-2012
Donderdag	1-3-2012
Dinsdag	13-3-2012
Dinsdag	3-4-2012
Donderdag	19-4-2012
Donderdag	14-6-2012
Donderdag	28-6-2012
Dinsdag	3-7-2012
Donderdag	29-11-2012
Dinsdag	11-12-2012
Totalen	
Dinsdag	4
Donderdag	6

Met vriendelijke groeten,

5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted]
Beleidsmedewerker

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

Memo

Directie Leefomgeving en Bestuur
Afdeling Bestuur / Bureau Kabinet

Datum

Aan

de leden van de statencommissie Bestuur en Middelen

Kopie aan

Onderwerp

Beantwoording van de vraag van dhr. Heemskerk over de leerpunten voor de veiligheidsregio's naar aanleiding van de bestrijding van de brand bij Chemie-Pack en Shell Nederland Chemie in Moerdijk (vergadering commissie 29 oktober 2014)

Inleiding

Dhr. Heemskerk heeft in de marge van de bespreking van de begroting 2015 een vraag gesteld over de wijze waarop de veiligheidsregio's lering hebben getrokken uit hun ervaringen bij de bestrijding en beheersing van de effecten van de branden bij Chemie-Pack (5 januari 2011) en Shell Nederland Chemie (3 juni 2014) in Moerdijk. Graag beantwoord ik deze vraag. Ik beperk mij daarbij tot de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, omdat met name deze regio in het effectgebied heeft gelegen van de branden.

Opzet van de memo

Er zijn diverse onderzoeksrapporten over de brand bij Chemie-Pack uitgebracht¹. Deze bevatten vele conclusies en aanbevelingen over de inzet van onder andere gemeenten, veiligheidsregio's en hulpdiensten. De memo beschrijft de meest saillante bestuurlijke bevindingen uit de rapporten die betrekking hebben op en de manier waarop het bestuur van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid daarmee is omgegaan in hun voorbereiding op de bestrijding van rampen en crises.

1/2

Vervolgens geef ik u op hoofdlijnen in meer algemene zin inzicht hoe ik mij als rijksorgaan een beeld verschaft van de kwaliteit van de (bestuurlijke) taakuitvoering door de veiligheidsregio's. Dit op grond van de Wet veiligheidsregio's en de Ambtsinstructie commissaris van de Koning.

De meest saillante bevindingen uit de onderzoeksrapporten

Conclusies

Naar aanleiding van de brand bij Chemie-Pack zijn diverse onderzoeken gedaan door de Onderzoeksraad voor veiligheid, de Inspectie Veiligheid en Justitie en door diverse adviesbureau's. De belangrijkste conclusies over bestuurlijke aansturing zijn:

¹ Het onderzoek door de Onderzoeksraad voor veiligheid naar aanleiding van de brand op 3 juni 2014 loopt nog.

1. Rol crisiscommunicatie in crisisbeheersingsproces. Er is structureel meer aandacht nodig voor het belang en betekenis van de crisiscommunicatie en de implicaties van operationele en strategische besluiten voor de publieke beeldvorming.
2. In Nederland treedt een complexe structuur in werking zodra zich een crisis voordoet die de schaal van de gemeente of veiligheidsregio overstijgt. Het ingewikkelde stelsel en de vele organen en personen die daarin een taak hebben of menen te hebben, maken de communicatie rond een dergelijke crisis kwetsbaar.

Ervaringen en leerpunten veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid



De veiligheid bij bedrijven kan veel beter. Ruim 65 procent van de in 2013 landelijk geïnspecteerde bedrijven met een verhoogd risico op ongevallen (BRZO) was in overtreding. Akzo Nobel in de Botlek moest een bedrijfsonderdeel stilleggen, Shell in Pernis kreeg twee boetes opgelegd. Dat blijkt uit de rapportages die staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu naar de Tweede Kamer stuurde. De cijfers tonen aan dat de bedrijven het qua veiligheid slechter deden dan in 2012 (meer bedrijven waren in 2013 in

overtreding) en dat het aantal bedrijven dat meer dan zeven fouten maakte groeide naar ruim 35 procent. En dat terwijl werd verwacht dat de bedrijven het na de eerdere inspecties beter zouden doen. In 2013 werden 363 van de 405 BRZO-bedrijven gecontroleerd. Van de 363 bedrijven had 36 procent alles goed voor elkaar. De rest maakte één of meer overtredingen, tezamen 1097 overtredingen (871 in 2012). Van de bedrijven in de Rijnmond kregen Ashland (Noordweg, Zwijndrecht), Shell Chemie en Shell Raffinaderij in Pernis (tekortkomingen met koel- en blussystemen) boetes via last onder dwangsommen opgelegd. AKZO Nobel legde een bedrijfsonderdeel met veel tekortkomingen stil.

Opslag brandbare vloeistoffen

Een ander rapport van de inspectie Leefbaarheid en Transport (ILENT) - dit rapport is onderdeel van de BRZO (zie boven) - gaat over de opslag van brandbare vloeistoffen in bovengrondse tanks. Hierbij zijn landelijk 162 bedrijven betrokken. De overheid en de bedrijven spraken in 2010 af dat elk bedrijf een analyse maakte. Vervolgens zou het bedrijf ook een plan maken om aan de nieuwe normen te voldoen. Uit het onderzoek van juli 2013 blijkt dat slechts veertig procent alles volgens afspraak heeft uitgevoerd. Uit die analyses blijken vooral tekortkomingen bij de tankput en de overvulbeveiliging. ILENT schrijft in het rapport dat men 'Odfjell-achtige toestanden niet is tegengekomen'. De inspectie noemt de bevindingen desondanks slecht en verwacht van de bedrijven een meer pro-actieve houding.

Vier bedrijven uit de Rijnmond hadden bij het opstellen van het rapport nog geen analyse ingeleverd en geen plan van aanpak gemaakt. Volgens ILENT waren dat AVR (Professor Gerbrandyweg), DuPont (Baanhoekweg, Dordrecht), Eon RoCa (Capelseweg, Rotterdam) en Evides (Berenplaat, Spijkenisse).

Verpakte gevaarlijke stoffen

Een volgend rapport van de inspectie Leefbaarheid en Transport ging over de opslag van verpakte gevaarlijke stoffen. Het gaat om bedrijven waar 10 ton of meer van dat spul ligt. Van de 350 bedrijven in Nederland had elf procent de zaken niet op orde. Een enorme verbetering ten opzichte van 2010, toen 58 procent nog iets te doen had.

Cimcool uit Vlaardingen, waar ook het bestemmingsplan nog niet af is (zie volgende paragraaf), heeft geen opslag volgens de hoogste norm (BN3 ipv BN1). Ook heeft het bedrijf aan de inspectie geen goedgekeurd basisdocument en een goedgekeurd inspectierapport overlegd.

Bestemmingsplannen

Tot slot blijkt uit onderzoek van de inspectie dat er landelijk nog twaalf bedrijven zijn waarbij de bestemmingsplannen rondom veiligheid nog niet goed zijn geregeld. Weliswaar zijn de plannen in de maak, maar die plannen hadden al eerder voor elkaar moeten zijn.

Bij de bedrijven liggen vaak gevaarlijke stoffen opgeslagen en/of worden die stoffen op het bedrijfsterrein overgeslagen. Dat betekent risico's voor de werknemers op het werkterrein, op het kantoor of in de woningen op of rondom bedrijfsterreinen. In de bestemmingsplannen staan de maatregelen en voorwaarden voor het beperken van die risico's.

In de Rijnmond wordt nog gewerkt aan de plannen voor vier bedrijven. Het gaat het om Ziegler op het distripark Eemhaven in Albrandswaard, Cimcool (Schiedamsedijk, Vlaardingen) en chemicaliënhandel HbV (Brugsloepweg, Vlaardingen), waarvan de bestemmingsplannen al in 2010 hadden moeten zijn geregeld. Voor Rail Container Services (Albert Plesmanweg, Rotterdam) had in juli 2013 het bestemmingsplan af moeten zijn.

http://www.rijnmond.nl/nieuws/15-06-2014/boetes-voor-shell-na-inspecties?utm_medium=twitter&utm_source=twitterfeed

Verslag stafoverleg CdK

Vergaderdatum: 19 januari 2015

Aanwezig: J. Smit, 5.1.2e 5.1.2e (verslag)

Afwezig: 5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

4. Uitnodigingen

- buiten verzoek 5.1.2e
- Uitnodiging ontvangst relaties Shell 11 februari: De CdK gaat wel naar deze bijeenkomst.

buiten verzoek



provincie **HOLLAND**
ZUID

Memo

5.1.2e

C 206

5.1.2e @pzh.nl

Datum

Aan

Teamoverleg BZ eea overleggen

Onderwerp

Ik maak een memo voor de provinciesecretaris met voorstellen werkbezoeken GS 2015..
Afgesproken is om in het overzicht ook aandacht te besteden aan GS/DT lunchoverleggen, thema
bijeenkomsten en lezingen.

De bedoeling is om e.e.a. strategisch aan elkaar te verbinden en logische volgordes aan te geven.
Met 5.1.2e 5.1.2e heb ik in het vergaderoverzicht een voorzet gegeven.

1/2

Gaarne jullie opmerkingen/aanvullingen.

Met name gaat het dan om de navolgende zaken:

buiten verzoek

4. GS werkbezoeken aan bedrijven zijn nog niet opgenomen; wel lezing door Shell en lezing over
biobased.

Als jullie opmerkingen/aanvullingen zijn verwerkt dan wordt deze lijst besproken met 5.1.2e en
Daarna voorgelegd 5.1.2e, die de lijst aan GS voorlegt op xx juni a.s..

1 / 2

Bijgaand treffen jullie aan:

- de vergaderlijst GS met ingeplande werkbezoeken;
- de lijst met redenen waarom, wanneer en met wie een werkbezoek (weer) zou moeten plaatsvinden.

To: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e
From: 5.1.2e
Sent: Wed 11/12/2014 12:21:49 PM
Subject: FW: Brief cdK aan Statencommissie Bestuur en Middelen n.a.v. vraag dhr. Heemskerk over leerpunten veiligheidsregio's n.a.v. de branden bij Chemie-Pack en Shell Nederland Chemie in Moerdijk
Received: Wed 11/12/2014 12:21:51 PM
[2014-11-12 Brief cdK aan Statencommissie Bestuur en Middelen over vragen dhr. Heemskerk inzake branden Moerdijk\).docx](#)
[2014-11-12 Memo aan cdK bij brief cdK aan Statencommissie Bestuur en Middelen.docx](#)

Collega's,
De cdK heeft de brief aan de commissie ondertekend. Ik ben blij met dit resultaat. Nogmaals dank voor de samenwerking. Ik zal de brief straks doorsturen naar het secretariaat van de commissie. We zijn dus mooi op tijd. Ook zal ik de brief naar 5.1.2e sturen.
Groet,

5.1.2e

Afdeling Bestuur | Kabinet commissaris van de Koning

T 5.1.2e | M 5.1.2e
5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

Van: 5.1.2e

Verzonden: woensdag 12 november 2014 12:47

Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e (5.1.2e

Onderwerp: Brief cdK aan Statencommissie Bestuur en Middelen n.a.v. vraag dhr. Heemskerk over leerpunten veiligheidsregio's n.a.v. de branden bij Chemie-Pack en Shell Nederland Chemie in Moerdijk

Collega's,
De concept brief (met memo) ligt momenteel voor reactie en ondertekening bij de cdK.
Dank voor het meedenken!

5.1.2e

Afdeling Bestuur | Kabinet commissaris van de Koning

T 5.1.2e | M 5.1.2e
5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @shell.com 5.1.2e @shell.com; 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl];
5.1.2e @rotterdam.nl 5.1.2e @rotterdam.nl; 5.1.2e 5.1.2e
Cc: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @minez.nl; 5.1.2e @minez.nl 5.1.2e @minez.nl;
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
From: 5.1.2e
Sent: Wed 10/14/2015 2:30:32 PM
Subject: Verslag + vervolg clusterversterking
Received: Wed 10/14/2015 2:30:51 PM
[Kick off meeting Versterking chemiecluster Rotterdam - 061015.docx](#)
[Plan van aanpak clusterversterking Rotterdam DEF.docx](#)
[Versterking industriecluster Rotterdam - achtergronddocument.pdf](#)
[Bedrijven Chemiecluster Rotterdam - havenkaarten en luchtfoto's.pdf](#)

Geachte Rotterdamse clusterversterkers,
6 oktober jl. was u aanwezig bij de eerste bijeenkomst clusterversterking Rotterdam.
Vanuit **buiten verzoek** en het Ministerie van Economische Zaken (EZ) kijken we terug op een succesvolle en
nuttige kick-off bijeenkomst.
We danken u bij deze nogmaals voor uw constructieve bijdrage.
Bijgaand een kort verslag, met naast het eerder toegestuurde plan van aanpak en achtergronddocument nu ook havenkaarten
en luchtfoto's van het Rotterdamse industriecluster.
In deze mail vindt u de belangrijkste conclusies en een aantal vervolgstappen.
Het zou erg prettig zijn als u voor een aantal data uw agenda vrij kunt maken.

Belangrijkste conclusies bijeenkomst

- ✓ Aanwezige bedrijven onderstrepen urgentie en tonen commitment om het traject clusterversterking gezamenlijk te starten.
- ✓ **buiten verzoek** en EZ werken een voorstel uit op verzoek van bedrijven inzake mededingrechtelijke aspecten. Zorgvuldigheid is
uitgangspunt.
- ✓ De volgende stap is een dag van visievorming naar het formuleren en uitwerken van de onderscheidende thema's. Nu
genoemde thema's zijn: warmte- en CO2-integratie; de chloorketen; het regelgevingskader / positieve prikkels; kennis &
innovatie / testen technologieën; systeemintegratie. Per aspect kijken welke actoren hierbij een aantoonbaar belang bij
hebben en daarop samenwerking vormgeven.
- ✓ **buiten verzoek** en EZ bereiden deze dag van visievorming voor samen met bedrijven. **buiten verzoek** Shell en **buiten verzoek** stellen
zich beschikbaar om met EZ en **buiten verzoek** deze dag inhoudelijk voor te bereiden.
- ✓ Bedrijven zullen aangeven welke bedrijven nog meer relevant zijn om te komen tot een cluster-aanpak.
- ✓ Partijen wordt gevraagd van november t/m februari tijd en effort ter beschikking te stellen voor dit traject; EZ en HbR
komen met datavoorstellen.
- ✓ **5.1.2e** wordt beoogd als externe trekker/boegbeeld van dit traject (met **5.1.2e**).

Vervolg + data

- ✓ 2 november: **5.1.2e** (geassisteerd door **5.1.2e**) zou graag alle bedrijven/organisaties vooraf op individueel
niveau willen spreken. U wordt door **buiten verzoek** benaderd om een afspraak in te plannen op deze dag (+/- 30 minuten).
- ✓ 3 november (ochtend): Inhoudelijke voorbereiding van visiebijeenkomst door **5.1.2e** (geassisteerd door **5.1.2e**
5.1.2e), **buiten verzoek** Shell en **buiten verzoek**. Genoemde bedrijven zullen we hiervoor separaat benaderen.
- ✓ 6 november (gehele dag): Visiedag met kernteam onder leiding van **5.1.2e**. Indien mogelijk allen uw agenda
vrijmaken voor deze dag.
- ✓ U wordt gevraagd de volgende data met potlood in uw agenda te zetten: 13 november, 23 november, 4 december, 11
december, 7 januari, 14 januari, 21 januari, 11 februari

Met vriendelijke groet,

5.1.2e (**5.1.2e** **5.1.2e**)
5.1.2e, EZ (**5.1.2e** [@minez.nl](#), **5.1.2e**)

buiten verzoek

buiten verzoek

Plan van Aanpak

CO₂ Reductie West-Nederland



Aanleiding

In november 2015 is een CO2 reductie propositie namens Tata, AEB, OCAP en BLOC gelanceerd. In tussentijd is er veel gebeurd. Er heeft overleg plaats gevonden met het ministerie van EZ. De provincies Noord- en Zuid-Holland hebben zich achter het initiatief geschaard en ondersteunen de uitwerking ervan. En bovenal de klimaatop in Parijs en de Warmtebrief van minister Kamp geven de propositie de wind in de rug. Kortom, dit is hét moment om de propositie op te waarderen naar een position paper.

Doelstelling

Het uiteindelijke doel van de propositie is het creëren van een innovatieve economische dynamiek rond het uitkoppelen, vervoeren en hergebruiken van CO2. Om daar te komen zal primair onderzocht moeten worden of de businesscase daadwerkelijk valide is. Dat is een grote uitdaging die in een netwerk van producenten, (potentiële) afnemers, specialisten en transporteurs tot ontwikkeling moet komen. De context van een Green Deal is daarvoor een ideale proces omgeving. Om tot een Green Deal te komen moeten we de propositie uitbreiden, verdiepen en het eigenaarschap vergroten. Dat proces leggen we vast in een position paper. Het paper heeft daarmee het doel de opmaat te vormen voor een Green Deal.



Aanpak

Grondgedachte

De discussie over CO2 reductie is kwetsbaar. Zij wordt omringd door blokkerende politieke gevoeligheden, vooral gerelateerd aan hoe we om moeten gaan met CO2 uit fossiele energiebronnen zoals kolencentrales. Maar ook de petrochemische industrie. Die kwetsbaarheid ondervangen we door met twee categorieën partners te werken in de positioneringsfase; co-owners van de propositie en welwillende sponsors.

Co-owners

Onder co-owners verstaan we partners uit de markt, het bestuurlijke veld en het maatschappelijke veld die zich samen achter de propositie scharen. Met hen werken we het position paper uit. Onder co-owners rekenen wij:

- **Industrie** Tata Steel, AEB, AVR, Abengoa, Linde, OCAP, Havenbedrijven Amsterdam en Rotterdam, Deltalinqs, PM
- **Bestuurlijk veld** Provincies Noord- en Zuid-Holland, Amsterdam Economic Board, Metropoolregio Rotterdam – Den Haag

- **Maatschappelijk veld** Noord- en Zuid-Hollandse Milieufederatie, VNO-NCW, Greenports Westland-Oostland en Aalsmeer, LTO Glaskracht, Programmabureaus WarmteKoude Noord- en Zuid-Holland
- **Onderzoek** Energie Onderzoekscentrum Nederland (ECN)

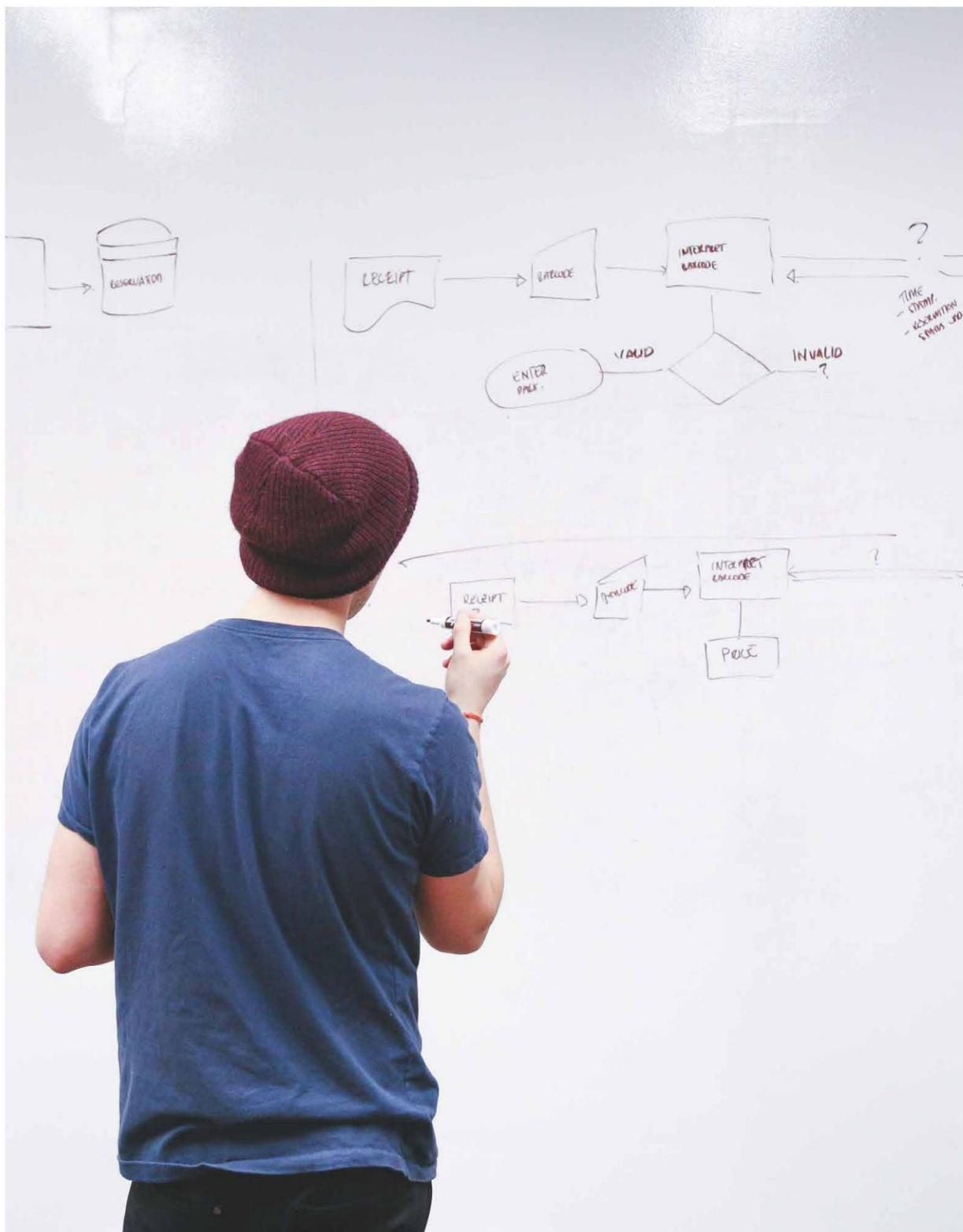
Sponsors

- **Industrie** E.ON, Shell, Engie, Petrogas, Taqa, BP, PM

Green Deal

Het met de co-owners op te werken product is in feite de opmaat voor een Green Deal met het ministerie van EZ. Op deze manier vormen we een 'coalition you can't refuse' aan de voorkant van het proces. Met deze propositie geven we direct invulling aan de uitnodiging van minister Kamp om vanuit de maatschappij te komen met CO2 reductieplannen. Aan het vervolg verbinden we dan een Green Deal met het ministerie van EZ (en IenM).





van Position Paper tot Green Deal

Nadat het position paper is uitgewerkt volgt een fase van het verbinden van zoveel mogelijk partijen en energie uit de samenleving aan het initiatief. Dat wil zeggen dat we in die periode in gesprek zijn met industriële partners uit de fossiele hoek en tegelijkertijd met spelers als Urgenda, Pakhuis de Zwijger en Kamerleden. Op die manier wordt het maatschappelijk eigendom van de position paper zo breed mogelijk belegd. En worden onmisbare industriële partners wel aangehaakt zonder dat zij als co-owners te boek staan. Op die manier wordt het grootste faalrisico in de voorfase beheerst.

Inhoud

De inhoud van het position paper beschrijft natuurlijk in de eerste instantie heel helder het frame waarbinnen we als co-owners het onderzoeken naar een grootschalige CO2 infrastructuur en economie de moeite van het onderzoeken waard vinden.

Daarna gaat het paper in op de verschillende bronnen, de toepassingen van CO2 en de ontwikkelingen daarin, de infrastructuur die daarvoor nodig is en de CO2 reductie die daaruit voort kan vloeien. Ten slotte schetst het paper de

businesscase (indicatieve inschatting van investeringsvolumes en exploitatie) en de sleutels voor een succesvolle businesscase.

De inhoudsopgave is als bijlage bij dit PvA gevoegd.

Planning

Februari – maart

Oriënterende gesprekken met alle co-owners

Maart – April

opwerken eerste versie position paper op basis van input uit de gesprekken

April – Mei

Consultatieronde position paper en invulling witte vlekken met de co-owners

Mei – juni

Oriënterende gesprekken met sponsors en spelers in het maatschappelijk veld

Juli – september

Green Deal

Bijlage 1: Inhoud Position Paper

Aanleiding

- Klimaatop Parijs
- Energievisie EZ
- Onderzoekstrajecten naar uitkoppeling CO2 op verschillende plekken
- Potentie tot uitkoppeling miljoenen tonnen CO2 per jaar
- Dreigend overaanbod CO2 voor glastuinbouw
- CO2 belangrijke grondstof in circulaire economie
- Nieuwe markten voor CO2 afname in ontwikkeling
- Geen kansen op CO2 reductie missen

Propositie

Lange termijn

Het is de moeite van het onderzoeken waard of we vanuit de bestaande infrastructuur, bestaande afnemers, lopende onderzoeken naar uitkoppeling CO2 bij diverse bronnen, nieuwe markten voor het gebruik van CO2 en ontwikkeling van grootschalige buffering en opslag kunnen komen tot een innovatieve tak in de circulaire economie.

Korte termijn

Het is nu zaak om de contouren van deze businesscase te verkennen, op inhoud, markt, kosten en opbrengsten, techniek, draagvlak en potentiële partners.

Hardware

Bronnen

- Inventarisatie

Afnemers (toepassingen)

- Inventarisatie samen met in ieder geval Linde Gas, AEB en ECN

Netwerk

- Beschrijving netwerk, buffers en kaartbeeld ambitie

Software

Businesscase

- Eerste inschatting investeringskosten en beschouwing over CO2 prijs in relatie tot ETS, onderzoek Wereldbank, glastuinbouwmarkt, etc.
- Sleutels voor succes

Partners

- Beschrijving co-owners en hun belangen

Gezamenlijk doel, Green Deal

- Aanscherpen doel Green Deal in het licht van de gewenste outcome
- Inschatting investering in het onderzoeks- en samenwerkingstraject voor een periode van 2 tot 3 jaar.



Bijlage 2: Begroting

Uren

Initiële investering (propositie/netwerk)	8.500
Oriënterende gesprekken co-owners:	10.000
Eerste concept position paper	5.500
Consulatieronde (2 sessies + bila gesprekken)	5.500
Invulling witte vlekken met partners	5.500
Oriënterende gesprekken sponsors	5.000
Communicatie	5.000
TOTAAL	45.000

Dekking januari 2016

PZH	€ 10.000
PNH	€ 10.000
AEB	€ 5.000
OCAP	€ 5.000

Gat te overbruggen door bijdragen co-owners. Lukt dat niet dan sturen we tijdig bij op ureninspanning. Op die manier reikt de impact zo ver als het maatschappelijk draagvlak.



From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: 5.1.2e 11/12/2015 5:54:33 PM
Subject: RE: Uitnodiging voor bijeenkomst Clusterversterking Rotterdam
Received: Thur 11/12/2015 5:54:39 PM
[Clusterversterking Rotterdam - bijeenkomst 061115.docx](#)
[overleg Clusterversterking 6 nov - uitgangspunten, deelnemers en agenda.pdf](#)
[Terms of reference Vestigingsklimaat en Kennis & Innovatie.docx](#)
[20151109 Terms of reference Ketenintegratie.docx](#)

Met hartelijke groet,

PS: 5.1.2e wil jij het verslag naar je ook aanwezige collega 5.1.2e doorsturen (heb zijn mail niet)

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2e

Verzonden: woensdag 28 oktober 2015 14:13

CC:	5.1.2e	@minez.nl;	5.1.2e	5.1.2e	@gmail.com;	5.1.2e	5.1.2e
5.1.2e	5.1.2e	@abengoa.com;	5.1	5.1.2e	5.1	5.1.2e	)

Onderwerp: Uitnodiging voor bijeenkomst Clusterversterking Rotterdam

Tijd: vrijdag 6 november 2015 9:00-17:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: World Port Center, Wilhelminakade 909, Rotterdam, zaal Colorado: 17.082

Hierbij de outlook uitnodiging n.a.v. onderstaande eerdere uitnodiging per mail

Hartelijke groet.

5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: donderdag 22 oktober 2015 18:20

```
Aan: 5.1.2e ); 5.1.2e @shin-etsu.nl'; 5.1.2e @nl.indorama.net'; 5.1.2e ;
5.1.2e @bioenergy.abengoa.com'; 5.1.2e @corbion.com'; 5.1.2e ; 5.1.2e @ec1.bp.com';
5.1.2e @shell.com'; 5.1.2e @eon-benelux.com'; 5.1.2e @gdfsuez.nl'; 5.1.2e @airliquide.com';
5.1.2e @airproducts.com'; 5.1.2e @linde.com'; 5.1.2e @evides.nl'; 5.1.2e ;
5.1.2e @stedin.net'; 5.1.2e ); 5.1.2e ;
5.1.2e @rotterdam.nl'; 5.1.2e ;
```

CC:	5.1.2e	@minez.nl:	5.1.2e	5.1.2e	@gmail.com':	5.1.2e
-----	--------	------------	--------	--------	--------------	--------

Onderwerp: Uitnodiging voor bijeenkomst Clusterversterking Rotterdam

93008te Rotterdamse clusterversterkers.

(AkzoNobel, Shin-Etsu, Indorama, Huntsman, LyondellBasell, Abengoa, Corbion, ExxonMobil, BP, Shell, E.ON, Engie, Air Liquide, Air Products, Linde Gas, Evides, AVR, Stedin, Deltalinqs, SmartPort, Provincie Z-H, Gemeente Rotterdam)

Op 6 oktober jl. hebben ministerie van Economische Zaken en Havenbedrijf Rotterdam met een aantal van u een kick-off meeting gehouden voor een gezamenlijk initiatief voor versterking van het Rotterdamse industriecluster in de haven. Aanleiding voor dit initiatief is de Rondetafel Chemie van minister Kamp van Economische Zaken met VNCI, chemiebedrijven, Topsector Chemie, VNO-NCW en FNV, waar partijen in het najaar van 2013 afspraken om het concurrentievermogen van de Nederlandse chemiesector te vergroten, door o.a. in te zetten op versterking van de chemieclusters in Nederland. Het plan is om net als in de andere chemieclusters (Groningen, Chemelot/Geleen en Zeeland/W-Brabant) voor Rotterdam tot een *gezamenlijke visie & actieplan* voor het cluster te komen, gericht op behoud, versterking en vernieuwing, zodat het concurrentievermogen van het cluster wordt versterkt. Tijdens de kick-off werd door de aanwezige partijen de urgentie gedeeld en commitment getoond voor het ingaan van dit gezamenlijk traject van november t/m februari. Bijgaand het korte verslag van de kick-off, alsmede het plan van aanpak en het achtergronddocument.

Recentelijk hebben wij u gemaild met een voorstel voor het vervolg van het clusterversterkingstraject Rotterdam, met het verzoek om 6 november alvast te reserveren.

Hiermee willen we u nu formeel uitnodigen voor de eerste gezamenlijke bijeenkomst Clusterversterking Rotterdam onder begeleiding van **5.1.2e** en **5.1.2e** :
op vrijdag 6 november van 9.00 tot 17.00 uur, World Port Center, Wilhelminakade 909, Rotterdam, zaal 17.082 (Colorado).
Gedurende deze eerste bijeenkomst zullen we enerzijds nadenken over de toekomst van het chemie, raffinage en utiliteiten cluster (en een visie vormen) en aan de andere kant bepalen welke onderwerpen relevant zijn om in vervolgssessies uit te werken (in een actieplan).

Gezien de complexiteit van het Rotterdamse cluster (er is al veel gedaan, geen laaghangend fruit) is het van groot belang om vooraf gezamenlijk te bepalen welke onderwerpen kansrijk zijn en aan bod zullen komen en wie daarbij betrokken zal zijn.

- Mogelijke (overkoepelende) onderwerpen zijn:
1. Utilities en infrastructuur (warmte, stoom, CO2, e.a.)
 2. Ketenintegratie (chloorketen, e.a.)
 3. Biomassa en recycling
 4. Vestigingsklimaat: acquisitie/financiering/regelgeving
 5. Kennis & Innovatie

Voorafgaand aan deze gezamenlijke meeting wordt door **5.1.2e** en **5.1.2e** met een aantal van jullie voorgesproken op maandag 2 november. Op 3 november wordt de gezamenlijke bijeenkomst door ons met enkele van u verder voorbereid, en krijgt u nader bericht over de agenda van de dag. Het is van groot belang dat u er de hele dag bij kunt zijn! Ter voorbereiding zullen we voordien een voorstel voor afspraken omtrent mededinging en communicatie met u delen.

We zien uit naar uw komst!

Met vriendelijke groet,

Rein Willems

5.1.2e
5.1.2e – Ministerie van Economische Zaken
5.1.2e – Havenbedrijf Rotterdam

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.
Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

1. Het Overleg 'Versterking Chemie/Raffinage/Utilities cluster Rotterdam' is gericht op:
 - a) het in kaart brengen van gemeenschappelijke kansen en bedreigingen voor bedrijven die nu of in de toekomst deel uit maken van de sectoren chemie, raffinage en utiliteiten in het haven- en industriecomplex van Rotterdam,
 - b) het ontwikkelen van een gezamenlijk plan dat moet leiden tot behoud en versterking van bestaande bedrijfsactiviteiten en het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsactiviteiten binnen de sectoren.
2. Voor elke vergadering wordt een agenda voorbereid; over andere onderwerpen zal geen overleg plaats hebben.
3. Iedere vorm van het overeenkomen, beslissen en delen van informatie en ander gecoördineerd gedrag dat leidt tot beperking van concurrentie is niet toegestaan en zal geen onderwerp van dit overleg zijn.
4. Het voorgaande betekent tevens dat niet wordt gesproken over en geen informatie wordt gedeeld over prijzen, producties, afzet, niet-geaggregeerde getallen betreffende capaciteiten/producties en in- en uitfasering van productieprocessen, en klanten, als gevolg waarvan de normale onzekerheid over marktgedrag van bedrijven zou kunnen verminderen.
5. Wel kan er geaggregeerde informatie op het gebied van de clusterversterking worden gedeeld en welke informatie niet is te herleiden tot een individueel bedrijf.
6. De uiteindelijke uitkomsten van dit overleg zullen afzonderlijk op mededingingsrechtelijke uitgangspunten worden getoetst, dit geldt tevens in het geval er sprake is van twijfel over de bespreekbaarheid van een onderwerp.
7. Informatie gedeeld in bilaterale gesprekken tussen individuele deelnemers aan het overleg en 5.1.2e en 5.1.2e zal worden behandeld als vertrouwelijke informatie tenzij anders aangegeven door de deelnemer.

De **deelnemers** hebben kennisgenomen van deze uitgangspunten en van de agenda van de vergadering d.d. 6 november 2015 en ter bevestiging hiervan getekend.

	Naam	Bedrijf	Handtekening
1	5.1.2e	buiten verzoek	5.1.2e
2	5.1.2e		
3	5.1.2e		
4	5.1.2e		
5	5.1.2e		
6	5.1.2e		
7	5.1.2e		
8	5.1.2e		
9	5.1.2e		
10	5.1.2e	Shell	
11	5.1.2e	buiten verzoek	
12	5.1.2e		
13	5.1.2e		
14	5.1.2e		
15	5.1.2e		
16	5.1.2e		
17	5.1.2e		
18	5.1.2e		
19	5.1.2e		
20	5.1.2e		
21	5.1.2e		
22	5.1.2e	Provincie Zuid-Holland	
23	5.1.2e	Gemeente Rotterdam	
24	5.1.2e	Ministerie van EZ	
25	5.1.2e	Ministerie van EZ	
26	5.1.2e	buiten verzoek	
27	5.1.2e	Clusterversterking	
28	5.1.2e	Clusterversterking	
29	5.1.2e	buiten verzoek	
30	5.1.2e		
31	5.1.2e		
32	5.1.2e		

5.1.2e
5.1.2e

Gemeente Rotterdam

Agenda vergadering

Overleg Versterking Chemie/Raffinage/Utilities cluster Rotterdam d.d. 6 november 2015

Locatie: World Port Centre, Wilhelminakade 909, Rotterdam, zaal 17.092 (Mississippizaal)

9.00 u - 9.15 u	<i>Ontvangst en welkom</i> Juridische uitgangspunten Clusterversterking
9.15 u – 10.30 u	<i>Opening door</i> 5.1.2e Aanleiding Clusterversterking Reeds verrichte studies / lopende initiatieven Rotterdam Toelichting Visie & Actieplan Delfzijl/Eemshaven Visie & Actieplan Rotterdam: voorstel voor thema's en onderwerpen
10.30 u – 11.30 u	<i>In 4 groepen uiteen:</i> Reflectie op Clusterversterking: herken je je in de urgentie? Wat is jouw visie op het cluster? Wat zijn je verwachtingen? Wat is volgens jou nodig om het cluster te versterken, op korte en langere termijn? Noem je top 3 van acties.
11.30 u – 12.00 u	<i>Plenair:</i> Feedback van de 4 groepen
12.00 u – 12.45 u	<i>Lunch</i> Vaststellen werkgroepen per thema
12.45 u – 14.00 u	<i>In werkgroepen uiteen:</i> Eerste uitwerking van onderwerpen per thema
14.00 u – 15.00 u	<i>Plenair:</i> Feedback van de 4 werkgroepen Afspraken over tijdspad en deliverables
15.00 u	Sluiting

buiten verzoek

Datum 10 november 2015

Verslag van **Clusterversterking Rotterdam – bijeenkomst 6 november 2015**

Van **5.1.2e**, **buiten verzoek**

Genodigde bedrijven chemie-/raffinage-/utilities cluster Rotterdam:

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Aanwezig

Vertegenwoordigers bedrijfsleven:

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Trekkers Clusterversterking Rotterdam:

5.1.2e

Overheidsinstanties:

Ministerie van Economische Zaken:

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Provincie Zuid-Holland:

5.1.2e

Gemeente Rotterdam:

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Verslag

Aanleiding

Deze bijeenkomst is georganiseerd door het ministerie van Economische Zaken (EZ) en **buiten verzoek**. **buiten verzoek** Aanleiding voor deze bijeenkomst is de start van een initiatief voor versterking van het chemiecluster in de Rotterdamse haven. Aanleiding voor dit initiatief is de Rondetafel Chemie van minister Kamp van Economische Zaken met **buiten verzoek** chemiebedrijven, Topsector Chemie, **buiten verzoek** **buiten verzoek** waar partijen in het najaar van 2013 afspraken om het concurrentievermogen van de Nederlandse chemiesector te vergroten, door o.a. in te zetten op versterking van de chemieclusters in Nederland.

Welkom en Opening

5.1.2e **buiten verzoek** heet iedereen welkom, en verzoekt een ieder de deelnemerslijst te tekenen, waarmee partijen tevens aangeven kennis te hebben genomen van de juridische uitgangspunten en de agenda van deze vergadering, zie bijgevoegd document.

5.1.2e opent de vergadering en deelt mee dat in het verslag van de kick off meeting van dit initiatief voor clusterversterking van 6 oktober jl., waar een aantal van de genodigde partijen bij aanwezig waren, de zinssnede "meer onderlinge afstemming tussen bedrijven op gebied van onderhoudstops" dient te worden geschrapt.

Aan de hand van bijgevoegde presentatie geeft **5.1.2e** een toelichting op de agenda van vandaag, de aanleiding en urgentie, wanneer zijn we succesvol, de ervaringen met het Actieplan Eemsdelta, en de timeline t/m februari voor dit initiatief (sheet 1 t/m 11).

Vervolgens geeft **5.1.2e** een samenvatting van de opgekomen thema's en onderwerpen tijdens de tot nu toe gevoerde gesprekken met bedrijven, zie sheet 12 van de presentatie.

Vervolgens gaan genodigden in 4 groepen uiteen om te discussiëren over urgentie en belangrijkheid van dit initiatief en aanvullende suggesties (sheet 13).

Feedback discussiegroepen

- Behoud is winst, en daarmee basis voor vernieuwing.
- Er is veel verouderde pijpleidinginfrastructuur voor utilities die vervangen moet worden. Een concept als **buiten verzoek** (verhuur van leidingen) kan hier helpen.
- (bio)stoom is "core to business". De uitdaging is om dit centraal te organiseren en toch keuze van afnemers leveranciers/afnemers te houden. Om lock-in en afhankelijkheid te voorkomen zijn meerdere partijen nodig op het net. Dit geldt ook voor warmtenetten. Hoe organiseer je samenwerking?
- definitie van 'inrichting': over afvalstromen en restgassen moet energiebelasting betaald worden zodra dit naar de burens wordt geleverd. Kijk ook naar vergunningverlening bij aan elkaar koppelen van bedrijven. Zie het gebied als 1 bedrijf. Wie krijgt de emissiecredits (CO₂, NO_x) van warmtelevering?
- Voor tot ontwikkeling komen van productie van bioplastics en biomaterialen zijn enerzijds grote volumes biomassa nodig: houtimport. Anderzijds een gelijk speelveld voor toepassing van biomassa in energie en in chemie. Aandacht voor biomassa-infrastructuur en logistiek. Gezamenlijke infra voor hout voor biostoom.

- Investeringsbeslissingen worden op hoofdkantoren buiten het cluster genomen: perceptie en reputatie management: betrouwbare infra, verwelkoming door overheden.
- Rotterdam is ook een belangrijke handelsplaats voor met name olieproducten. Hier kan gezamenlijke infrastructuur helpen, bijv. common carrier diesel
- Export vanuit achterland overzee is ook een aandachtspunt, loopt vaak over andere havens
- Verdieping van de Nieuwe Waterweg: grotere schepen nodig voor export overzee.
- Waterstof hoort ook thuis in de vernieuwingsagenda (maar is al 20 jaar een belofte voor mobiliteit)
- Ook aandacht voor centrale afvalwaterzuivering. Momenteel een project in de Botlek. Ook aandacht voor watervoorziening.
- Bouwen op overcapaciteit is nodig om iets gezamenlijks te starten. Langjarige contracten zijn moeilijk af te sluiten.
- Prepared zijn voor doelstellingen o.g.v. CO2-reductie en energie-efficiency. CO2-reductie van 25% in 2020 gaat pijn doen in het cluster! In welk tempo kun je je aanpassen?
- Betrouwbaarheid energievoorziening: er zijn problemen met stabiliteit van het E-net geweest. Er is geen incentive voor betrouwbaarheid
- Volatiliteit van E-prijzen benutten met E-opslag
- Maak de koppeling tussen energie en chemie, bijv. opslag elektriciteit met ammoniak.
- Opnieuw aandacht vragen voor WKK: hoog rendement, maar niet gesteund. Zijn nu onrendabel door hoge gasprijzen en lage volatiele E-prijzen.
- Integratie van CO2: veel CO2-vraag in het Westland.
- Ketenintegratie van source to sink benaderen
- Innovatie: dit is een gebied van proven technology. Er zou een klimaat moeten komen om nieuwe dingen echt te implementeren.
- Aandacht voor warmtepompen als innovatie in het cluster.
- Beschikbaarheid van venture capital voor start-ups
- Skills van mensen ontwikkelen met virtuele situaties
- Maak de koppeling met Europese programma's waar financiering uit komt, en met SDE in Nederland
- Leer van de ervaring van Smart Delta Resources (bedrijveninitiatief Zeeland/West-Brabant), wellicht een partij als buiten verzoek inschakelen voor ketenintegratie studie.

Verdeling in werkgroepen

Aan de hand van sheets 14, 15 en 16 doet 5.1.2e een voorstel voor de inrichting van 4 werkgroepen. Ter vergadering wordt hier nog een 5^e thema toegevoegd: Kennis & Innovatie. Genodigden gaan na de lunch in 4 werkgroepen uiteen, waarbij Kennis & Innovatie wordt toegevoegd bij de werkgroep Vestigingsklimaat.

Vanuit de werkgroepen vindt de volgende terugkoppeling plenair plaats:

Werkgroep 1 - Versterking ketenintegratie

Trekker: 5.1.2e, buiten verzoek Shell Chemicals
(nog vragen), buiten verzoek (nog benaderen)

Onderwerpen:

- Verhogen betrouwbaarheid
- Diversifiëren leveranciers
- logistieke systemen
- afvalstoffen en reststoffen
- producten en halffabrikaten

Terms of reference bijgevoegd.

Werkgroep 2 - Benutting nieuwe grondstoffen

Trekker: 5.1.2e, buiten verzoek
buiten verzoek (nog benaderen), buiten verzoek (nog benaderen)

- Biomassa
- Recycling

Welke projecten kunnen we op korte termijn realiseren, en hoe, en met welke infrastructuur.

Werkgroep 3 - Vestigingsklimaat

Trekkers: 5.1.2e, (met collega's) en 5.1.2e, buiten verzoek

- Uitwerken van een aantal concrete casussen waarin de huidige regelgeving kansen blokkeren:
 - a. Centrale afvalwaterzuivering (ism. buiten verzoek)
 - b. ETS rechten i.r.t. warmterotonde
 - c. Drop&swop containers (i.s.m. Shell)
 - d. Definitie afval vs. grondstof (i.s.m. buiten verzoek)
 - e. Emissieruimte gebiedsniveau
 - f. buiten verzoek i.r.t. energiebelasting bij samenwerking over het hek
- Internationale concurrentieanalyse

Werkgroep 4 - Kennis en innovatie

- Innovatie ecosysteem – Trekker: 5.1.2e, buiten verzoek
- Human Capital agenda – Trekker: 5.1.2e, 5.1.2e, buiten verzoek

Terms of reference bijgevoegd.

Werkgroep 5 - Verbetering gemeenschappelijke infrastructuur en utilities

Trekkers: 5.1.2e, buiten verzoek
buiten verzoek Shell Raffinaderij

Onderwerpen: focus op ontwikkelen stoomnetwerken:

- voeding met 1 of 2 grote ketels, relatie met WKK
- Betrouwbaarheid (afhankelijkheid van infrastructuur), redundancy
- Efficiëntie, duurzaamheid
- Systemanalyse, system operations, balancing
- Financieringsmodel, organisatie-model, regulering
- Buizenzones, tracé's

Planning

6 November: start werkgroepen

11 December: 1^e conclusie werkgroepen, interviews kartrekkers met 5.1.2e en 5.1.2e

15 Januari: aanleveren eindconclusies werkgroepen bij 5.1.2e en 5.1.2e

21 Januari: bespreking eindconclusies en draft actieplan met kartrekkers

11 Februari: bespreken concept actieplan (plenair)

Eind Februari: vaststellen definitief actieplan (plenair)

To: Janssen, RA [5.1.2e]@pzh.nl
Cc: [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e]
[5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl
From: [5.1.2e]
Sent: Thur 12/17/2015 11:38:37 AM
Subject: Reactie ten aanzien van de brand en het daarmee gepaard gaande affakkelen bij Shell in Moerdijk op 11 november 2015
Received: Thur 12/17/2015 11:38:39 AM

Rik,

Hierbij de reactie ten aanzien van de brand en het daarmee gepaard gaande affakkelen bij Shell in Moerdijk op 11 november 2015:

http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2015Z24598&did=2015D49766

Met vriendelijke groet,

[5.1.2e]

Medewerker Public Affairs

Afdeling Bestuur

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | Kamer C 2.50

Postbus 90602 | 2509 LP DEN HAAG

T [5.1.2e]

www.zuid-holland.nl

[5.1.2e]

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearcheveerd.

-Vragen kunt u stellen via het contactformulier

Zuid-Holland versnelt energietransitie

Gepubliceerd op 7 juli 2016

Gedeputeerde Staten sturen de Energieagenda Zuid-Holland naar Provinciale Staten (PS). Zij vragen PS 5 strategieën voor de transitie naar schone, toekomstbestendige energie vast te stellen om daarmee te bouwen aan de economie van de toekomst.

De afgelopen maanden hebben zo'n 200 betrokkenen van bedrijven, kennisinstellingen en overheden bijgedragen aan de Zuid-Hollandse Energieagenda. Dit heeft geleid tot de strategieën en acties die ervoor moeten zorgen dat de CO2-uitstoot stevig wordt teruggeschroefd, en zo de opwarming van de aarde wordt beperkt.

Gedeputeerde Staten formuleerden daarvoor ambities en acties voor industrie, glastuinbouw, stedelijke omgeving, mobiliteit en infrastructuur en productie van duurzame energie. Deze ambities en acties vormen ook de Zuid-Hollandse input voor de energieagenda van het Rijk.

Aan die ambities werkt de provincie niet alleen. De provincie en samenwerkingspartners werken aan 5 strategieën:

1. innovatie
2. gebruik rest- en aardwarmte
3. duurzaam investeren
4. energietransitie ruimtelijk mogelijk maken
5. samen werken met de regio's

Gedeputeerde Han Weber: *"De ambities zijn duidelijk, het is nu een kwestie van meters maken. Op veel verschillende terreinen vindt de uitvoering tussen provincie en partners al plaats, dit wordt met urgentie voortgezet."*

Innovatie

Onder de naam 'Energy Innovation Delta' wil de provincie kennisinstututen, bedrijfsleven en overheden bij elkaar brengen om nieuwe technologieën te ontwikkelen die de overstap naar schone energie kunnen versnellen en de economie en werkgelegenheid in Zuid-Holland versterken. Door de regio te benoemen als de Energy Innovation Delta wordt Zuid-Holland met zowel fysieke proeftuinen als organisatorische inspanningen een plek waar vernieuwingen de schaa sprong maken naar toepassing. Je moet dan denken aan verbinding van verschillende energiesystemen en ICT in een smart multi commodity grid'.

Rest- en aardwarmte

De provincie werkt samen met de bedrijven en overheden aan **warmtenetten** om restwarmte uit de industrie en aardwarmte te gebruiken als alternatief voor fossiele energie. Voorwaarde voor de provincie is dat dit een open net wordt waar verschillende aanbieders en afnemers op aangesloten kunnen worden. **De provincie reserveert €50 miljoen voor een investeringsbijdrage en €15 miljoen voor het stimuleren van aardwarmte.**

Duurzaam investeren

Jaarlijks besteedt de provincie ongeveer €400 miljoen aan inkoop van producten en diensten. Bij de inkoop staat CO₂-reductie voorop. Ook zet de provincie haar inkoopkracht in om nieuwe maar bewezen technologie sneller marktrijp te krijgen. Bijvoorbeeld bij energieopwekking rond wegen en inkoop van bussen die rijden op waterstof.

Energietransitie ruimtelijk mogelijk maken

De provincie als regelgevende overheid op het gebied van **ruimtelijke ordening** gaat met de regio's aan de slag voor een zorgvuldige afweging tussen energiebelangen en ruimtelijke kwaliteit.

Tseard Hoekstra, portefeuillehouder Energie regio Holland Rijnland: *“Voor versnellen en opschalen van zonne-energie, warmte en een regionale energiecoöperatie is het spanningsveld tussen energietransitie en ruimtelijke kwaliteit een belangrijk aandachtspunt waar we de komende periode met de regio en de provincie stappen moeten nemen. Het landschap verandert tijdens de energietransitie slechts tijdelijk. Bij komst van nieuwe technologieën kunnen zonnevelden en windmolens ook weer worden weggehaald.”*

Samenwerken

Om de overgang naar schone energie te maken is ieders inzet nodig. Ieders inzet is nodig, ook verder gaand dan wettelijk noodzakelijk. De provincie **versterkt dan ook lokale initiatieven** door het organiseren van een Zuid-Hollands **kennisnetwerk en het faciliteren van proeftuinen**. Ook ondersteunt de provincie gemeenten, waterschappen en bedrijven graag bij het opstellen van regionale doelen en de uitvoering hiervan. Hierbij kunnen afspraken gemaakt worden over innovatie, inzet van het innovatiefonds, lokaal eigenaarschap, warmtenetten en besparing.

Jos van Winsen, general manager Shell zegt in de energieagenda: *“We willen graag onze steen bijdragen aan de energietransitie, maar wel op een eerlijke manier met een gelijk speelveld.”*

Provinciale Staten

De Energieagenda wordt in het najaar door Provinciale Staten behandeld.



Verslag

Directie Ruimte en Mobiliteit

Afdeling Mobiliteit en Milieu

Contact

5.1.2e

T 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Vergadering van

POMlieubeleid

pro
Z

Vergaderdatum

15 maart 2016

Datum

6 april 2016

Ons kenmerk

Aanwezig

5.1.2e

1 Opening en mededelingen

De 5.1.2e opent de vergadering.

buiten verzoek

2. Ingekomen brief Strijen n.a.v. incident Shell Moerdijk

In lijn met eerdere brief aan Strijen zal een antwoordbrief worden opgesteld.

buiten verzoek



4 A

5.1.2e

buiten verzoek

□

5.1.2e

Voorspellen is moeilijk, vooral als het de toekomst betreft. Dixit: Wim Kan.
Gelukkig is het vandaag geen kwestie van voorspellen, alhoewel toekomst
maken natuurlijk ook niet eenvoudig is.
Vormgeven aan de toekomst is wel heel uitdagend.
Samenwerking is daarbij cruciaal, durf onmisbaar en creativiteit noodzaak.

We moeten wel, want stilstaan is tegenwoordig geen achteruitgang
meer...stilstand is – het klinkt zwaar, maar is steeds meer waar – ondergang.
Het is een kwestie van ‘to be or not to be’.

Voorspellen is moeilijk, maar een aantal dingen weten we wel behoorlijk zeker.
Het klimaat verandert, de migratiestromen blijven groeien, de arbeidsmarkt
flexibiliseert.
Er is steeds meer energie nodig, maar de beschikbaarheid van fossiele
brandstoffen neemt af.
Automatisering en robotisering bepalen steeds meer hoe wij gaan werken.
De economie innoveert in de richting van meer delen en samenwerken, meer
vergroening en meer digitalisering via het Internet van de Dingen.
Dat zijn megagrote veranderingen.
En daarbovenop komt - als bezorgd bestuurder noem ik dat toch maar even - dat
de democratie behoorlijk onder druk staat.
Al deze punten zijn aan de orde van de dag; die spelen nu.

Verandering is van alle tijden, maar wat wij meemaken durf ik wel uniek te
noemen.
Niet eerder hadden we te maken met transities die in zo'n tempo op ons
afkomen, die zo complex zijn en zo urgent.
Die later de geschiedenisboeken zullen halen als wordt teruggekeken op de
periode waarin wij leven.
Want, wij leven in een era waarin oude antwoorden niet meer de oplossingen
bieden en waarin het dus gaat om het juist verstaan van de tekenen van de tijd
en het zoeken van nieuwe antwoorden op de vragen van vandaag en morgen.

Daarom is het zaak dat wij zelf aan het roer staan, de regie pakken, elkaar
helpen, bevragen en stimuleren.
Niet afwachten, maar aanpakken: vernieuwen, ondernemen, innoveren.
Ik las ergens dat we moeten denken aan overmorgen; ja, dat is zo, maar ook aan
morgen en aan vandaag.
Niet afwachten, maar aanpakken.
Alleen zo kunnen we de grote opgaven die ik noemde het hoofd bieden.
Alleen zo vinden we gezamenlijk de antwoorden en oplossingen in deze
transitietijd.
De opgaven spelen wereldwijd en dus ook bij ons in de provincie Zuid-Holland.

Wij zijn een topregio en dat willen we blijven.
Kernvraag is hierbij: hoe zorgen we ervoor dat Zuid-Holland toekomstbestendig blijft en dus slimmer, schoner en sterker wordt?

Geweldig dat u hier allen bent om daarover met elkaar het gesprek aan te gaan, elkaar te inspireren en ik hoop ook elkaar uit te dagen.

Ik ben heel blij dat dit festival extra inhoud krijgt door de bijdrage van Stefaan Vandist, die erin is gespecialiseerd integraal en 'out-of-the-box' te denken en die zo laat zien hoe anders de toekomst mogelijk kan zijn.

En ook de bijdrage van 5.1.2e belooft zeer interessant te worden, want haar onderneming Shell maakt de beweging - en ik het zeg misschien wat eenvoudig - weg van het zuivere rendementsdenken naar geld verdienen door middel van duurzame scenario's.

Vanuit mijn kamer in het Provinciehuis heb ik een paar weken geleden goed zicht gehad op het Shell Generation Discover Festival, waar 30.000 bezoekers - veel schoolkinderen - kennis hebben gemaakt met de wereld van morgen in wording. Waar ze werden uitgedaagd zelf ontdekkers en uitvinders van de toekomst te worden.

Dat wens ik u allen vandaag hier ook toe.
Laat u inspireren door de sprekers, door de innovaties van de experience floor en door elkaar.
En word zo de ontdekkers en uitvinders van de toekomst!

Een onvergetelijk festival gewenst!

To: 5.1.2e [REDACTED]@pzh.nl]; 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]@pzh.nl]
From: 5.1.2e [REDACTED]
Sent: Mon 11/14/2016 4:08:06 PM
Subject: 5.1.2e [REDACTED]
Received: Mon 11/14/2016 4:08:08 PM

Hieronder de terugkoppeling uit het PO EZ.

1.1. Terugkoppeling

- Festival van de Toekomst 10-11

- Mw. Bom-Lemstra kijkt zeer positief terug op het Festival van de Toekomst. Mw. Bom-Lemstra zou graag een keer met gedeputeerde Weber willen doorpraten met 5.1.2e [REDACTED] (Shell), over de positie van Shell als koploper in de energietransitie en de rol die de provincie daarin kan nemen.

Groet,

5.1.2e [REDACTED]

To: 5.1.2e [5.1.2e@pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e@pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Mon 11/7/2016 6:52:21 PM
Subject: FW: Festival van de Toekomst
Received: Mon 11/7/2016 6:52:22 PM

T.i.
Groet,

5.1.2e
5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: maandag 7 november 2016 19:52

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: RE: Festival van de Toekomst

Hoi 5.1.2e,

Wat leuk dat de CdK heeft ingestemd met een interview. De vragen lijken me prima. Fijn als je het met 5.1.2e wilt bespreken, haar nummer is 5.1.2e. Weet jij of het al geregeld is dat de CdK in een waterstofauto aankomt bij de Fokker Terminal?

Een collega wees me erop dat het op 10 november Dag van de Mantelzorg is. Je kunt het aan de CdK meegeven. Het sluit niet zozeer aan op de vier inhoudelijke thema's van het festival, maar wel op een toekomstbestendige regio. Wellicht wil de CdK het kort noemen.

Groeten,

5.1.2e
5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: maandag 7 november 2016 19:24

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: RE: Festival van de Toekomst

Dag 5.1.2e,

Jaap Smit is akkoord met een interview door 5.1.2e. Leuk he?

Dat zou kunnen aan de hand van de volgende vragen:

1. Waarom organiseert de PZH het Festival van de Toekomst?
2. Wat is het belang van verandering en transitie in deze provincie?
3. Wat verwacht u van vandaag?

Als je hebt nummer van 5.1.2e hebt, kan ik de insteek van Jaap Smit op deze punten – en zijn one-liners erbij – met haar bespreken.

Groet, 5.1.2e
5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: maandag 7 november 2016 11:30

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: RE: Festival van de Toekomst

Hoi 5.1.2e,

5.1.2e zal 5 min. een verhaal vertellen over hoe een bedrijf als Shell zich voorbereidt op de toekomst (Parijs akkoord, CO2 neutrale wereld) en dan zal ze 10 min vragen uit de zaal beantwoorden. Ik hoor graag of de CdK een vraaggesprek wilt met 5.1.2e.

5.1.2e

Groeten,

5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: zondag 6 november 2016 18:43

Aan: 5.1.2e

CC: 5.1.2e

Onderwerp: Re: Festival van de Toekomst

Dag 5.1.2e,

Misschien past een vraaggesprek in plaats van een speech wel. Morgen zal ik aan de CdK vragen wat hij daarvan vindt. Wat doet 5.1.2e? Houdt zijn een verhaal of is er bij haar ook een interview?

We hadden al met de CdK afgesproken dat hij grotendeels uit zijn hoofd spreekt, aan de hand van wat bouwstenen.

Heb je het nummer van 5.1.2e? Als de CdK instemt met een interview kan ik met haar de vragen bespreken - en de insteek van de CdK.

Groetjes, 5.1.2e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 4 nov. 2016 om 15:53 heeft 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl> het volgende geschreven:

Hoi 5.1.2e,

We hebben vandaag met 5.1.2e (dagvoorzitter Festival van de Toekomst) gesproken. Zij gaf aan dat een vraaggesprek met de CdK erg goed zou passen bij de sfeer van het festival. Is dit een mogelijkheid? Als je de speech

al geschreven hebt zou je hier vragen bij kunnen bedenken, zodat zijn verhaal toch hetzelfde blijft maar dan in vraagvorm.
Groeten,

5.1.2e



ROTTERDAM.CLIMATE.INITIATIVE

Letters of cooperation

Rotterdam, 5 december 2016

Het bedrijfsleven in het Rotterdams Haven Industrieel Complex, verenigd in Deltalinqs en samenwerkend in het Deltalinqs Energy Forum, levert als partner in het Rotterdam Climate Initiative een actieve bijdrage aan de duurzame ambities van de gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland. Het doel is om samen te werken aan de transitie naar een schonere energievoorziening, een sterke en innovatieve economie en verlaging van de CO₂-uitstoot vanuit het Rotterdams Haven- en Industrieel Complex, en daarmee ook een substantiële CO₂-emissiereductie in Zuid-Holland te realiseren.

Deelnemende bedrijven richten zich met name op het identificeren, organiseren en uitvoeren van kansrijke keten- en gebiedsgerichte projecten voor haven, industrie en stad. De hier genoemde ambassadeurs zijn de aanjagers van deze projecten en activiteiten, die in de vorm van een Letters of Cooperation voor vier Business Platforms op hoofdlijnen zijn vastgelegd. De projecten en activiteiten geven invulling aan de doelstellingen uit de nota 'Duurzaam, dicht bij de Rotterdammer', de Energieagenda 'Watt Anders' van de provincie Zuid-Holland, de clusteraanpak Rotterdam-Moerdijk, de Roadmap Next Economy van de Metropoolregio, het SER Energieakkoord en het Internationale Klimaatakkoord.

Door ondertekening van deze Letters of Cooperation worden er geen juridische en financiële verplichtingen tussen partijen aangegaan.

BUSINESS PLATFORM ENERGIE

Energie efficiency,
warmte- en stoomnetten

CO₂ als grondstof
(CCU: Carbon Capture & Usage)

Jos van Winsen
(Shell)

Yvonne van der Laan
(Havenbedrijf)

Peter Ripson
(Linde)

Hans Schoenmakers
(Uniper)

Elektrificatie

Energie efficiency terminals

Peter Beij
(Stedin)

Victor Salet
(AkzoNobel)

Pieter Hartog
(APMT)

Jan Overdeest
(Waalhaven Group)

BUSINESS PLATFORM LNG EN BUSINESSPLATFORM WATERSTOF

Rotterdamse Brandstoffenaanpak

Barbara van de Bergh
(Shell)

Mark van der Drift
(AH)

Art Jan Kooren
(Kotug)

Wim Roelofs
(Stedin)

Jaap Hoogcarspel
(Air Liquide)

BUSINESS PLATFORM CIRCULAIRE ECONOMIE

Verwaarding reststromen

Stimuleren innovaties en
nieuwe ontwikkelingen

Pim de Vries
(AVR)

Max van der Meer
(Huntsman)

Jan Robert Huisman
(Evides)

Steven Peleman
(Huntsman)

Paul Smits
(Havenbedrijf)

Pex Langenberg, wethouder Rotterdam
voor mobiliteit en duurzaamheid

Han Weber, gedeputeerde
Zuid-Holland voor energie

Steven Lak
voorzitter Deltalinqs

We gaan vaart maken met duurzame energie

Meer groene welvaart zal ons deel zijn

Wij omarmen de internationale klimaatdoelen: in 2050 moet onze energiehuishouding nagenoeg CO₂-vrij zijn. Hierbij staan we in Nederland voor een belangrijke keuze. Gaan we wachten: de verduurzaming van de energiehuishouding zo lang mogelijk uitstellen. Of gaan we versnellen: vaart maken met de verduurzaming. Wij kiezen ondubbelzinnig voor versnelling van de energietransitie. Voor tempo maken. Zowel omwille van het klimaat als omwille van onze economie. De energietransitie is van zichzelf al belangrijk genoeg. Maar wij zien versnelling óók als een kans om in Nederland meer groene welvaart te creëren. En we nodigen iedereen in Nederland uit om hierover mee te denken en hieraan mee te doen. In dit pamflet leggen we uit waarom.

Wie zijn wij? Wij zijn een verzameling organisaties, privaat en publiek, die zich op eigen initiatief hebben verzameld aan de Energietafel om na te denken over de toekomst van de energiehuishouding in Nederland. Wij zijn Eneco, het Havenbedrijf Rotterdam, Shell Nederland, Siemens en Van Oord. We zijn, elk op onze eigen manier, speler in de huidige energievoorziening in Nederland. Wij pleiten voor een versnelling in de omslag van een systeem, dat grotendeels draait op fossiele energie van olie, gas en kolen naar een nagenoeg CO₂-vrije economie in lijn met de klimaatafspraken van Parijs. Zo houden we de Nederlandse economie draaiende. De toekomst zal anders zijn. Nederland zal draaien op hernieuwbare energie. Onze organisaties willen helpen de omslag te maken van fossiel naar hernieuwbaar. Hiermee zullen we niet alleen Nederland helpen veranderen, maar zullen we ook onze organisaties gaan veranderen. Hoe? Hierover gaat dit pamflet.

Twee opmerkingen vooraf. Ten eerste: we zijn het niet in alle details met elkaar eens. En dat vinden we prima. Waar we het roerend over eens zijn, is de kern van de zaak: Nederland moet zijn energiehuishouding verduurzamen, en wel snel. Dit is een enorme opgave. Dat we het hierbij over details niet eens worden is nu onbelangrijk. Het gaat nu, voor ons en voor Nederland, om de hoofdlijn.

Ten tweede: we hebben ons denken over versnelling van de energietransitie in twee stappen gestructureerd. Deze denkstappen vormen ook de opbouw van dit pamflet.

Denkstep 1 gaat over onze analyse van de uitgangssituatie. We hebben de vraag beantwoord: met welke trends en factoren moeten we in Nederland rekening houden bij het nadenken over versnelling van de energietransitie? Waar de lezer deze analyse onvolledig of onjuist vindt, nodigen we die van harte uit aan te vullen en aan te scherpen.

Denkstep 2 gaat over onze visie. Welke missie moet Nederland volgens ons rond de energietransitie omarmen en welke visie hoort hierbij? We zullen deze missie en visie toelichten en nodigen de lezer van harte uit hierop te reflecteren.

Nederland, vinden wij, moet versnellen in de energietransitie. We roepen iedereen in Nederland op, de industrie in het bijzonder, om hieraan mee te doen.

We presenteren ons pamflet eind augustus 2016. Voordien is dit concept onderwerp van gesprek met andere belanghebbenden.

De analyse van onze uitgangspositie

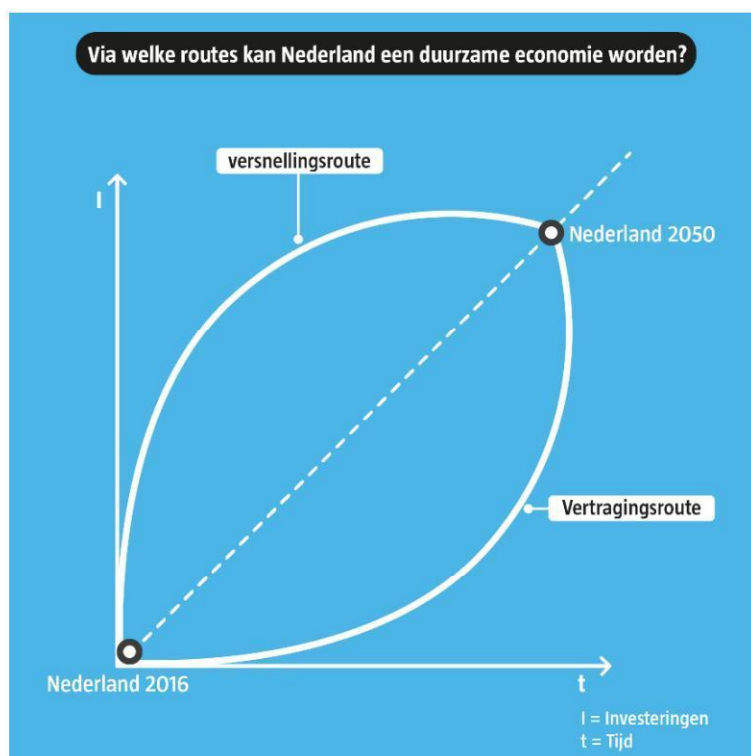
[De trendskaart met toelichting waarin de hoofdlijn staat. Volgt in augustus.]

De missie en visie voor Nederland

We omarmen de klimaatdoelen geformuleerd in 2015 in Parijs: een nagenoeg CO₂-neutrale samenleving in 2050. We zeggen niet: we accepteren de doelen. Of, nog zwakker: we nemen deze doelen als gegeven. Nee, we omarmen ze, omdat we denken dat deze doelen goed zijn voor Nederland.

Nederland staat hiermee voor een uitdaging met gigantische proporties. De schaal hiervan is vergelijkbaar met, bijvoorbeeld, de omschakeling van kolen naar gas in de vorige eeuw, of de aanleg van de Deltawerken na de Watersnoodramp in 1953. Het is een uitdaging van de buitencategorie. En trouwens ook het soort uitdaging dat we eerder met succes zijn aangegaan.

We staan hierbij als land voor een kernkeuze. Gegeven het einddoel, gaan we vertragen of versnellen? Deze kernkeuze is getekend in figuur 1. Op de onderste route beginnen we rustig aan met het verduurzamen van onze economie en maatschappij, en maken we de laatste jaren voor 2050 extra vaart. Op de bovenste route versnellen we juist in het begin, zodat we in latere jaren minder tempo hoeven maken. Voor beide routes is iets te zeggen.



Figuur 1

Vertragen heeft voordelen. Als achterloper kan Nederland verduurzamen tegen de laagste kosten. In essentie gaat dat verhaal als volgt. We laten de ontwikkeling van duurzame (energie)techniek, inclusief de bijbehorende investeringen, aan andere landen. We laten andere landen de techniek doorontwikkelen naar volgende generaties, zodat de kostprijzen van duurzame energie dalen. En pas als de duurzame energie door anderen echt rendabel is gemaakt, kopen we die in tegen zo laag mogelijke kosten. Dit is de boekhoudersroute.

Versnellen kost meer, maar levert ook meer op. Ten eerste omdat onze maatschappij sneller een groter aandeel duurzame energie gebruikt, wat onze welvaart in brede zin ten goede komt. Deze groene welvaart is ons inkomen, gecorrigeerd voor de kosten van milieueffecten. Ten tweede omdat er harde economische baten te behalen zijn. In plaats van volger wordt Nederland leider. Nederland investeert zelf in duurzame technieken, en plukt daar de vruchten van door de technieken niet alleen hier te gebruiken maar wereldwijd aan de man te brengen. Versnellen kost meer, maar levert ook meer op, en is per saldo dus aantrekkelijker voor Nederland. Dit is de ondernemersroute.

Onze missie voor Nederland is daarom:

We versnellen de energietransitie en creëren hiermee meer groene welvaart in Nederland.

Om deze missie te bereiken is in Nederland een omslag in het denken nodig. Deze staat uitgewerkt op onze Visiekaart en lichten we graag toe, waarbij we de thema's op de visiekaart volgen.

Voor het realiseren van onze versnellingsmissie is rond het **klimateleiderschap** cruciaal dat er een goede CO2-prijs tot stand komt, met een brede grondslag. De huidige CO2-prijs is veel te laag om een energietransitie mogelijk te maken en er is teveel uitstoot waar helemaal geen prijs voor wordt betaald. In een ideaal geval is er een wereldwijde CO2-prijs, maar een Europese of een nationale CO2-prijs is mogelijk in (sub)sectoren waar de concurrentie op dat lagere schaalniveau plaatsvindt. Een goede CO2-prijs maakt investeringen rendabel, ook in strikt financiële zin.

Dit geldt in de eerste plaats voor investeringen in het terugdringen van de **energievraag**, wat een integraal onderdeel is van de energietransitie. Het gaat hierbij om ieders vraag: die van ondernemingen, ook de energie-intensieve, die van consumenten thuis, en ook om de energievraag die het gevolg is van vervoer. Hierbij doen zich interessante groeimogelijkheden voor. Investeringen in het terugdringen van energieverbruik van zowel huiseigenaren als ondernemingen bijvoorbeeld, kan, eenmaal rendabel, een aanzienlijke impuls geven aan de bouwsector.

Maar hetzelfde geldt voor het **energieaanbod**. Er wordt in Nederland bij tijd en wijle een tegenstelling gecreëerd tussen de huidige energievoorziening ('grootschalig' en 'vervuilend') en een toekomstige die dan 'kleinschalig' en 'duurzaam' zou zijn. Deze koppeling van schaal aan duurzaamheidsgehalte is vruchteloos. Sterker: schadelijk. Ook al weten we de energievraag substantieel te verlagen, de vraag naar energie zal hoe dan ook omvangrijk zijn, ook in 2050. We hebben kleinschalige én grootschalige energieproductie nodig. Daarbij is het doel: duurzaam, nagenoeg CO2-vrij, gebaseerd op hernieuwbare bronnen. Huishoudens kunnen zich hierbij ontwikkelen van pure consument naar actieve producent-gebruiker. Ondernemingen zullen de rol moeten pakken van grootschalige producent van hernieuwbare energie. En voor beiden geldt: de vereiste investeringen worden niet alleen maatschappelijk maar ook financieel rendabel bij een goede CO2-prijs.

Iets soortgelijks geldt voor de tegenstelling tussen fossiele en hernieuwbare energie op de korte termijn. We hebben onderweg naar 2050, nog wel een tijdje fossiele brandstoffen nodig voor zowel de energievoorziening als onze industriële productieprocessen. Zelfs als we onze hele samenleving in 2050 fossielvrij hebben gekregen, hebben we voordien nog wel fossiele energie nodig. Laten we dat dan zo klimaatvriendelijk mogelijk doen, bijvoorbeeld door CO₂ af te vangen bij industrie.

De omslag van fossiele naar hernieuwbare energie stelt ons bij de toevoer, opslag en het transport voor nieuwe uitdagingen. Anders dan veel fossiele brandstoffen hoeven zon en wind weliswaar niet uit verre buitenland te worden ingevoerd, maar laten ze zich niet door de mens aan- en uitzetten. We zullen de bestaande infrastructuur daarom anders moeten leren benutten en nieuwe moeten aanleggen, bijvoorbeeld om warmte te transporteren. Dit geldt niet alleen voor Nederland, maar ook voor de ons omringende landen. We willen daarom komen tot een Noordwest-Europees energiegebied, waarbij Nederland de spil kan zijn, de 'hub', voor energiestromen en duurzame grondstoffen, zoals biomassa. We bouwen hiermee voort op een bestaande kracht van de Nederlandse economie.

Om de energietransitie mogelijk te maken, én hierbij te versnellen, moet het roer om bij het Nederlandse **energiebeleid**. Net als in buurland Duitsland moet de 'Wende' een zaak worden van nationaal belang: stevig aangestuurd door de overheid, met doorzettingsmacht, gericht op de lange termijn, bestendig. Dit geldt voor het energiebeleid in enge zin, maar ook voor de ruimtelijke inpassing van duurzame energieproductie. Alleen zo schept de overheid de condities waarbinnen huishoudens en ondernemingen, binnen en buiten de energiesector, kunnen investeren in de transitie. Grote investeringen met een lange horizon gedijen alleen in een stabiel klimaat. Een sterke rol van de markt en de maatschappij vereist in deze dus ook een sterke overheid.

De overheid zal met de bedrijven en kennisinstellingen ook haar aandeel moet nemen in de vorming van een **industriële cluster**, gericht op de energietransitie. Nederlandse organisaties beschikken samen over alle kennis en kunde om de energietransitie tot een succes te maken. Dit geldt voor universiteiten en andere kennisinstellingen, en voor bedrijven in uiteenlopende sectoren – van bouw tot landbouw, van offshore-techniek tot infrastructuur. Wat er moet gebeuren is: deze krachten bundelen, samenwerken om zo de transitie versneld tot een succes te maken. Energie-intensieve sectoren vragen hierbij om speciale aandacht. Enerzijds: prikkelen met de CO₂-prijs. Anderzijds: vanuit het cluster helpen met transformeren.

Een speciale rol is hierin weggelegd voor **innovatie**. Om de Nederlandse maatschappij duurzaam te krijgen zal de komende decennia heel wat moeten worden bedacht, getest en uitgerold. Met de huidige stand van de techniek is Nederland niet duurzaam te krijgen; we zullen nieuwe technieken en ideeën moeten ontwikkelen. Dat gaat onderzoeksgeld kosten - publiek en privaat -, doorbraken opleveren, en legt de basis onder een nieuw verdienmodel voor Nederland in de komende decennia.

Hoe helpt versnelling van de energietransitie in Nederland de **welvaart** te verhogen? Het is goed hierbij onderscheid te maken tussen de korte termijn, de langere termijn en een fundamenteel punt.

Op de korte termijn jagen de investeringen in de energietransitie – in woningisolatie bijvoorbeeld, in windparken op zee, in innovatie – de bestedingen omhoog. Dit jaagt de economische groei aan. Omdat de rente laag is, kunnen deze investering nu zeer goedkoop worden gedaan.

Op de langere termijn moeten de investeringen van het industriële cluster gaan renderen. Binnen Nederland betaalt zich dit uit in lagere duurzame energieprijzen; en voor de nieuwste technieken is straks wereldwijd emplooi te vinden. De afspraken in Parijs, immers, golden niet alleen voor Nederland, maar voor de hele wereld. Het renderen vertaalt zich in een structureel hogere groei van de Nederlandse economie.

Het fundamentele punt is in feite de achtergrond van de afspraken die in Parijs zijn gemaakt. Onze welvaart in brede zin is lager dan ons inkomen. Verduurzaming van de energiehuishouding dicht dat gat tussen welvaart en inkomen.

Dit is een verhaal dat zich prima laat vertellen. Het is een verhaal waar, mits eerlijk verteld, **draagvlak** voor bestaat in Nederland. Nederlanders willen een schone, veilige en welvarende toekomst. Laten we de versnelling van de energietransitie gebruiken om die toekomst te realiseren. Dat de kost hierbij voor de baat gaat, is zo Nederlands als drop. Het land dat erin geslaagd is in een modderige rivierdelta een welvend bestaan op te bouwen, dat de transitie heeft gemaakt van kolen naar gas, dat de Deltawerken heeft verricht, is uitstekend in staat eendrachtig opnieuw een huzarenstuk te verrichten.

We besluiten ons pamflet met een oproep aan onze collega's in de verschillende sectoren van de Nederlandse economie. De kortst mogelijk versie hiervan is: doe mee!

Wij denken dat het belangrijk is dat de mensen die leiding mogen geven in de economie, individueel en als groep, van zich laten horen en actie ondernemen. Voor versnelling in de energietransitie is kritieke massa nodig, en die maken we samen.

Het is van belang dat ondernemingen deel zijn van de oplossing en niet van het probleem. Dat we ieder voor zich werken aan oplossingen op deelterreinen van de verduurzaming, en dat we ook krachtig aan Nederland laten horen: wij zetten onze schouders onder de verduurzaming van de Nederlandse maatschappij. Met onze vooruitstrevende ondernemingen zijn we in onze drukke rivierdelta uitstekend gepositioneerd om het verschil te maken. Voor Nederland. Voor Europa. Voor de wereld. Die schone, veilige en welvarende toekomst is een gedeelde ambitie. Van overheid, van burgers én van de Nederlandse bedrijven.

3. Strategie NL-tuinbouw CO2-neutraal

Motto van de actie?

Het gaat daarbij zowel om gebruik van warmte als CO2. Een onderdeel daarvan is daarom ook:

- Beprijzen van uitstoot CO2: speelt nu op de warmtetafel van EZ.
- Pilot opslag CO2 op land: insteken via MRDH investeringsagenda en fonds NL Invest.

Wat willen we samen in gang zetten?

Projectenlijst:

Het gasverbruik in de glastuinbouw maakt de sector kwetsbaar en moet omlaag. Een mogelijke oplossing is het gebruiken van warmte en CO2 die wordt gegenereerd door de zware industrie. Het bestaande leidingennetwerk moet worden uitgebreid met een hoofdleiding voor warmte en aftakkingen tot aan de kassen.

Het afnemen van CO2 en warmte van de industrie is voor producenten in de tuinbouw op de korte termijn veel duurder dan het blijven inkopen van gas. Om de benodigde transitie te kunnen maken zijn financieringsinstrumenten nodig om de kosten voor de aanleg en ontsluiting van een CO2/warmteleiding tot aan de kassen.

Gespreksnotitie Beraad van Boskoop

Gaat over verduurzaming van de Greenports door de overstap naar warmte en CO2 in relatie tot de mainports.

Doelen:

- Toekomstperspectief voor topspelerstuinbouw, handel en agrologistiek
- Aanpassen ruimte aan eigentijds economisch profiel greenports versterken van het energiecluster
- Aanleg warmtenetten en CO2 netwerk

Mogelijke interventies:

Geïntegreerde gebiedsgerichte ontwikkeling van Mainports en Greenports op het vlak van circulaire economie en energietransitie.

Ontwikkeling van hoofdinfrastructuur van warmtenetten en CO2 netwerk (investerings)strategie ontwikkelen voor warmterotonde en CO2 netwerk Zuid-Holland, het warmtenet ikv de Westas Amsterdam en het CO2 Smartgrid Greenport Aalsmeer

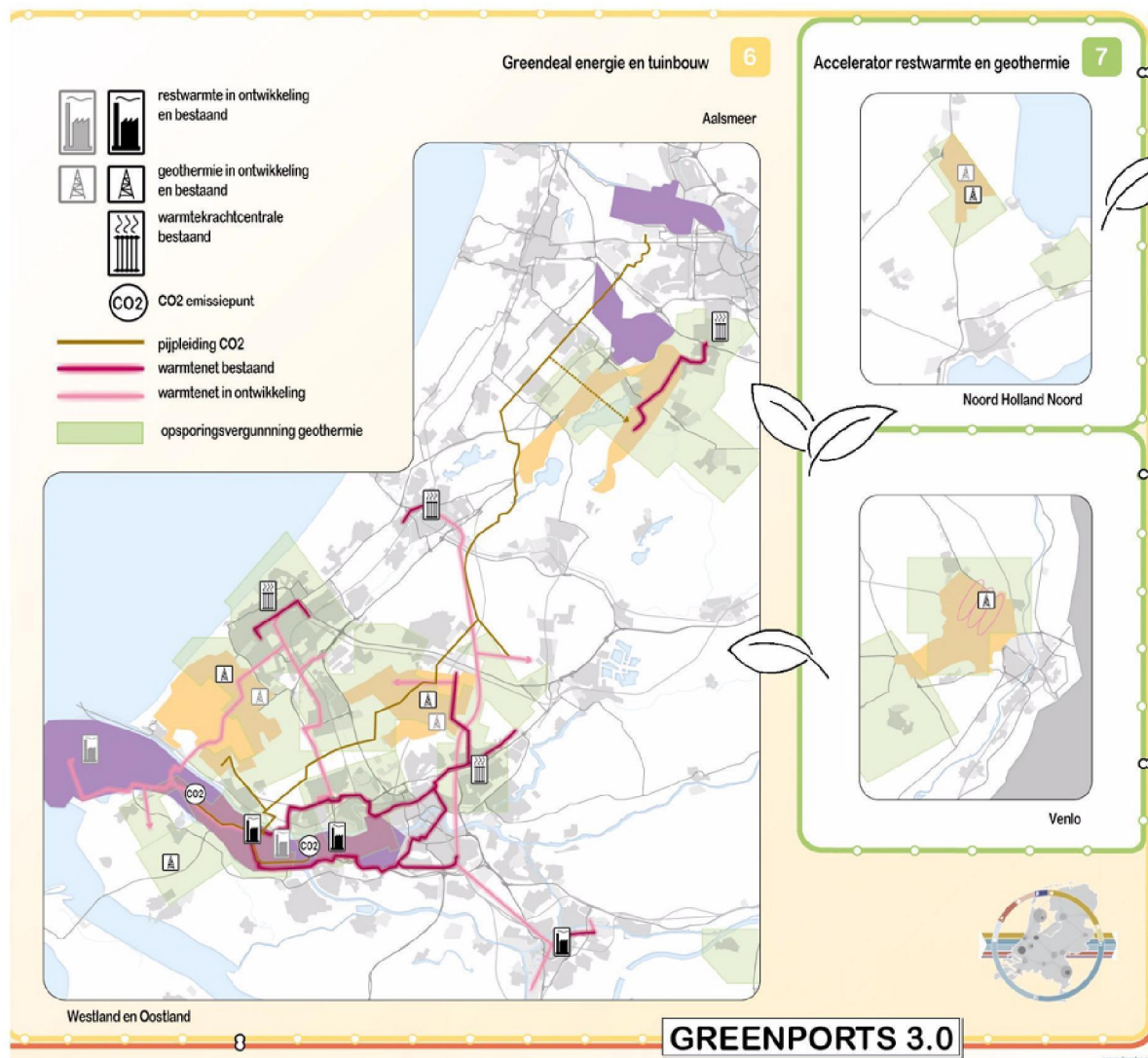
Waarom hoort deze doorbraak beslist in de impulsagenda?

Oogst tot nu toe:

Voor alle Greenports met tuinbouwgewassen onder glas geldt dat aansluiting op CO2 en warmteleidingen in de concentratiegebieden essentieel is voor het behoud van productie in de regio's. De gasvoorraad is eindig, de prijzen hiervan worden hoger, waardoor de kosten voor tuinders navenant zullen stijgen. Dit gaat ten koste van hun marges (die niet erg hoog zijn momenteel). De glastuinbouw is een koploper op het gebied van de energietransitie en doet al veel aan winning van geothermie en de ontwikkeling warmtenetten, zoals in Westland-Oostland, Aalsmeer en Venlo. Alle ontwikkelingen zijn er op gericht om de voorziening van het glastuinbouwgebieden voor topspelers op orde houden..

Ook de Haven van Rotterdam en de West-as van Amsterdam zijn bezig met een transitie van een circulaire economie. Overheden zien daarnaast ook kansen voor een vernieuwende aanpak richting circulaire economie en energietransitie door crossovers tussen Greenports, Mainports en de steden.

Een CO2 neutrale tuinbouw is prachtig sjabloon om de tuinbouwsector als concept internationaal nog beter te vermarkten. Nederland kan hier trendsettend in zijn.



Wie kunnen dit oppakken op bestuurlijk niveau?

Tweede Beraad van Boskoop:

Trekkers: 5.1.2e Adri Bom

Bestaande initiatieven

Projectenlijst

- CO2 en warmte als nutsvoorzieningen
- Greenddeal Energie en Tuinbouw

Wat loopt er al?

Coalitie HOT

Verbinden lokale initiatieven tot backbone, garantstelling boring

Energiefonds provincie Zuid-Holland (in kader gebiedsontwikkeling en coalitie HOT)

CO2 OCAP greenport Aalsmeer

Wat is er aanvullend nodig?

.....

Wat zijn kansrijke mogelijkheden? Wat is niet mogelijk?

- Adri Bom heeft toegezegd 5.1.2e (Shell) en Han Weber (gedeputeerde energie PZH) te betrekken.

- Trekkers doen al suggesties voor het verbreden: 5.1.2e, Transitie; 5.1.2e Stedelijke Ontwikkeling en stedelijke ontwerper en 5.1.2e 5.1.2e, buiten verzoek Energietransitie; 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e van buiten verzoek
- EZ is bereid om op netwerkniveau het gesprek aan te gaan met de greenports over de ontwikkeling van warmtenetten, geothermie en CO2 voorziening.
- Er liggen er kansen bij het programma Energie en Tuinbouw i.o.. Vanwege het operationele karakter wordt op basis van deze probleemstelling nu in eerste instantie het gesprek aangegaan worden met de Warmtetafels (5.1.2e) en over geothermie (5.1.2e) en CO2 (?).

Welke stappen gaan we concreet zetten in 2017?

- In het kader van Greenport 3.0 wordt de "foto" van bestaande ontwikkelingen gemaakt. Daarmee wordt in beeld gebracht waar initiatieven liggen en wat op netwerkniveau de probleemstelling is. EZ is bereid het instrument van de trekschuit in te zetten voor het maken van de foto.

In welk kader wordt dat opgepakt en door wie?

.....

Wie vertegenwoordigt het netwerk van greenports?

.....

Wie gaan de intentieovereenkomst ondertekenen?

.....

To: 5.1.2e [5.1.2e]@pzh.nl
From: 5.1.2e
Sent: Tue 11/13/2007 10:40:20 AM
Subject: FW: Info RMNO workshop 15-11 Den Haag
Received: Tue 11/13/2007 10:40:20 AM
[Concept programma workshop DD.doc](#)
[Deelnemers 15-11-07.doc](#)
[routebeschrijving DCC.doc](#)
[Achtergrond info bij workshop 15-11.doc](#)

Van: 5.1.2e [5.1.2e]@rmno.nl]
Verzonden: vrijdag 9 november 2007 10:31
Onderwerp: Info RMNO workshop 15-11 Den Haag
Urgentie: Hoog

Beste allemaal,

Bijgevoegd treft u **de achtergrond informatie behorend bij de RMNO workshop Duurzame Doorbraken van 15 november aanstaande te Den Haag**. Om alvast eerste inspiratie voor het 'scenario-denken' te krijgen, verzoek ik u vriendelijk de info tot u te nemen.

Het Ministerie van Verkeer & Waterstaat heeft de RMNO gevraagd om op korte termijn (november 2007) een briefadvies te produceren over de notitie 'Doorbraken in Duurzaamheid'. De notitie schetst op basis van de lange termijn visie van Duurzaamheid 2050 vijf concrete uitdagende toekomstbeelden:

Vertrouwen op mobiliteit We hebben de slimste infrastructuur

We gebruiken het voertuig van de toekomst

We verplaatsen ons gesmeerd

Leven van water We drinken uit de sloot

We wonen op de zeespiegel

Workshop

Onderdeel van het project is een Scenario Workshop op basis van de Shell scenario's Flags, Low Trust Globalization en Open Doors. Deze scenario's worden gepresenteerd door 5.1.2e van Shell. Centrale vraag per scenario zal zijn: "Stel dat dit scenario werkelijkheid wordt, uit welke elementen moet dan een robuust kennis en innovatiebeleid bestaan dat bevordert dat de 5 toekomstbeelden gerealiseerd worden?"

Voor de volledigheid treft u (nogmaals) de routebeschrijving, deelnemerslijst en het programma van de ochtend bijgevoegd aan.

Ik verheug me op uw komst!

Tot de 15,

5.1.2e

RMNO

www.rmno.nl

email: 5.1.2e [5.1.2e]@rmno.nl

telefoon: 5.1.2e

mobiel: 5.1.2e

Emmapark 6

2595 ET Den Haag

Postbus 93051

2509 AB Den Haag

To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Mon 7/18/2016 9:13:27 AM
Subject: RE: Shell
Received: Mon 7/18/2016 9:13:29 AM

Nog even voor mijn geheugen?! Zou ik ook nog achter 5.1.2e aangaan als mogelijke host/dagvoorzitter ?!
Of kunnen we haar wellicht inzetten voor een "innovatieve strategie sessie" of een "strategische innovatie sessie" of haar bijv een "innovatie spreekuur laten houden op de experience floor.
Enfin ik hoor het wel en wacht braaf en gedwee op mijn volgende opdracht van jullie :-P

Van: 5.1.2e
Verzonden: maandag 18 juli 2016 10:47
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: RE: Shell

Goodmeuning ☺

Ik vaar zoals altijd blind op jullie inhoudelijke oordeel. En ik kan mij ook iets voorstellen bij de beweegredenen. MAAR, eigenwijs als dat ik dan toch ben en graag advocaat voor de andere kant speel: we moeten oplettend zijn maar ook weer niet te voorzichtig. Het is juist toch ook een mooie kans om een partij als Shell (als het klopt en een goed verhaal is) een podium te geven om haar doelstellingen voor een slim en schoon Zuid-Holland mede mogelijk te maken te ventileren. Bedoel de gemakkelijke weg is natuurlijk om een bestaande partner die al schoon en slim is te nemen, die de pitfalls kent en weet, maar is ook minder spannend. wat heet als ik het zo schrijf ligt de oplossing bijna al voor de hand: een combinatie (aan de andere kant dat is ook wel het ultieme polderen :-S)

Kortom, ik zal morgen nog even niet aan de cdK vragen om Shell te benaderen maar vind wel dat we best hoog in mogen zetten, zonder natuurlijk met boter op ons hoofd te gaan werken. Want aan een partij als Shell kleven natuurlijk ook wel "nadelen" om te vragen als gesprekspartner. Enfin hebben jullie weer iets te bespreken bij de thee ;-)

Heb 5.1.2e gemaïld en ben via via bezig om 5.1.2e te benaderen. Zal ook nog naar een alternatief vanuit BNR vragen. We houden contact,

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: maandag 18 juli 2016 10:36
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: Shell

Hoi JP,

Wil je toch nog even wachten met de vraag aan de CdK om Shell te benaderen? Van 5.1.2e (organisatie) kreeg ik te horen dat Shell toch niet zo'n goede partij is als we uit willen stralen dat we voor een schoon en slim ZH willen gaan. Hij gaf aan dat we beter een partij kunnen kiezen die zichzelf al heeft bewezen op het gebied van duurzaamheid. Dit ben ik eigenlijk wel met hem eens. 5.1.2e en ik hebben vandaag een overleg en dan zullen we het weer over de plenaire spreker hebben.

Groet,

5.1.2e

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Wed 9/14/2016 6:32:10 PM
Subject: FW: Tweet: plan verduurzaming 5.1.2e buiten verzoek Shell, 5.1.2e buiten verzoek etc.
Received: Wed 9/14/2016 6:32:12 PM

Interessant voor vragen aan 5.1.2e

Verzonden met mijn Windows Phone

Van: 5.1.2e
Verzonden: 30-8-2016 10:33
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: Tweet: plan verduurzaming 5.1.2e buiten verzoek Shell, 5.1.2e buiten verzoek etc.

Zie hier het plan van een aantal Zuid-Hollandse industriële partijen, goed om kennis van te nemen.

Groet,

5.1.2e

5.1.2e getweet vanaf 10:26 - 30 aug. 2016 :

Today, 5.1.2e buiten verzoek Shell, 5.1.2e buiten verzoek present their view on speeding up the energy transition:
<https://t.co/4FCzgJF9gq> (<http://twitter.com/5.1.2e/status/770538250956046336?s=17>)

Hoi 5.1.2e
Laten we idd kijken of Shell interesse heeft. Dan zullen we toch nog met ze in gesprek gaan over het verhaal dat ze neer gaan zetten tijdens het event. We horen nog wel hoe de CdK reageert. 5.1.2e buiten verzoek
Wat betreft 5.1.2e, die zouden we volgens mij kunnen vragen voor een werksessie.
Groet,

[illegible]

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 9/20/2016 9:47:16 AM
Subject: RE: uitnodiging concept
Received: Tue 9/20/2016 9:47:20 AM

Mooi! En onderstaand wat ik ervan heb gemaakt. Het ziet er totaal anders uit, maar ik heb vooral geschoven en iets vlotter en persoonlijker gemaakt. Vraag is dan natuurlijk wel weer: hoe vlot wil je zijn... Gaan we 'je'-en? Ik vind het er wel bij passen, maar hangt ook van de ondertekenaar af.

Wat vinden jullie zo?

Beste toekomstmaker,

Provincie Zuid-Holland heeft je/u nodig. Want we staan voor grote opgaven op het gebied van duurzame energie, groene groei en duurzame mobiliteit. Daarvoor hebben we kennis nodig en moeten we innoveren. En daarvoor zoeken we 'toekomstmakers' - waarmee we samen kunnen werken aan een toekomstbestendig Zuid-Holland dat slimmer, schoner en sterker wordt.

Wat is jouw/uw bijdrage aan een sterke provincie? Wat heb je/heeft u daarvoor nodig? Dat horen we graag tijdens het Festival van de Toekomst. Kennisinstanties, innovatieve bedrijven en overheden buigen zich daar samen over de maatschappelijke opgaven van morgen en overmorgen. En vooral over de antwoorden daarop.

✓ Denk mee over de maatschappelijke invloed van nieuwe technologieën

✓ Ga in discussie over energie op de Noordzee en de toekomst van mobiliteit in Zuid-Holland

✓ Help mee met de uitwerking van de roadmap next economy

✓ Laat je/u verrassen door de ideeën van studenten over een circulair Zuid-Holland

Dit is vast een voorproefje, want er zijn meer dan twintig verschillende werksessies. Maak de toekomst en praat mee! En... wees er snel bij, want het aantal plaatsen is beperkt.

Van: 5.1.2e

Verzonden: dinsdag 20 september 2016 9:27

Aan: 5.1.2e

CC: 5.1.2e

Onderwerp: RE: uitnodiging concept

Zie hieronder nog een toevoeging in rood.

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: maandag 19 september 2016 14:24

Aan: 5.1.2e

CC: 5.1.2e

Onderwerp: uitnodiging concept

Hoi 5.1.2e,

Hierbij een eerste opzet voor de definitieve uitnodiging voor het Festival. Wat vind je er van en heb je suggesties/ aanvullingen?

Groet 5.1.2e en 5.1.2e

Geachte relatie,

Aan het werk voor een schoon, slim en sterk Zuid-Holland

Hoe maken we Zuid-Holland samen toekomstbestendig? Welke trends en ontwikkelingen zien we in de regio? En welke kennis en innovatie hebben we nodig om samen de maatschappelijke opgaven van morgen en overmorgen op te lossen? Deze vragen staan centraal op het Festival van de Toekomst.

Zuid-Holland staat voor grote opgaven onder andere op het gebied van duurzame energievoorziening, groene groei en duurzame mobiliteit. Zuid-Holland heeft veel kennisinstellingen, innovatieve bedrijven en gemeenten die een bijdrage leveren aan deze opgaven. Het Festival van de Toekomst brengt deze partijen op 10 november samen. De provincie werkt graag met u aan een schoon, slim en sterk Zuid-Holland.

Alvast een voorproefje;

Denk en doe mee in werksessies over de maatschappelijke invloed van nieuwe technologieën, energie op de Noordzee, uitwerking van de roadmap next economy en de toekomst van mobiliteit in Zuid-Holland. **Wees er snel bij, want er zijn beperkte plaatsen voor de werksessies.** En laat je verrassen door ideeën van studenten over een circulair Zuid-Holland.

Datum

Donderdag 10 november 2016

Vanaf 09.30

Inloop en welkom

10.00–12.30

Ochtendprogramma; raak geïnspireerd door

5.1.2e

5.1.2e (videoboodschap)

12.30 – 13.30

Lunch en opening experience floor; zie, voel en beleef duurzame innovaties in Zuid-Holland

13.30 – 16.30

Middagprogramma; aan de slag met duurzame mobiliteit, groene groei, duurzame energie en kennis & innovatie. Afsluitend een vraaggesprek met 5.1.2e

17.30

Netwerkborrel

Locatie

Fokker Terminal, (straatnaam nog toevoegen) Den Haag

We kijken uit naar uw komst!

Heeft u vragen, neem dan contact op via festivalvandetoekomst@pzh.nl.

[Klik hier om u aan te melden](#)

To: 5.1.2e [5.1.2e@pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e@pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e@pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 9/27/2016 5:32:08 PM
Subject: RE: Ondertekening co-creation center
Received: Tue 9/27/2016 5:32:11 PM

Dat zou vanuit een nieuwswaardigheids perspectief te gek zijn. Mooie line up en we hebben de tijd in de ochtend. We moeten vanwege verschillende redenen voorzichtig omgaan met Shell en 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e, niet in de laatste plaats omdat de cdK haar persoonlijk heeft gevraagd. Kortom zij gaat ook ergens vanuit. De ondertekening zou direct een mooie kapstok voor en van haar verhaal.. Gaat gaaf worden zo op deze manier :-)

Wanneer weten we dit zeker?

Vooraf de link naar de PP samenwerking idd

Verzonden met mijn Windows Phone

Van: 5.1.2e
Verzonden: 27-9-2016 18:02
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: Ondertekening co-creation center

Hoi allen,

Net ook van 5.1.2e gehoord dat de Green Village druk bezig is om de ondertekening van het co-creation center van de Green Village (door o.a. 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e Shell en Han Weber) tijdens FvdT te doen. Ik zal snel achterhalen of het gaat lukken. Dan zou dit denk ik van de tijd afgaan dat Marjan spreekt. We moeten even goed kijken of het past, maar het is wel nieuwswaardig en past goed in de gedachte van publiekprivate samenwerking.

Groet,

5.1.2e

Verzonden met mijn Windows Phone

To: 5.1.2e [5.1.2e@pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Mon 1/16/2017 4:20:39 PM
Subject: festival presentatie
Received: Mon 1/16/2017 4:20:41 PM
[Opdrachtformulering Festival van de Toekomst.docx](#)

Sheet 1

Aanleiding en doel

Eens per twee jaar een event voor onderzoeken, verkenningen, data en trends. De innovatieclub wilde dit ook en zo kwamen twee werelden samen. De langere termijn en de kortere termijn. Focus van het festival gekozen: duurzame energie, duurzame mobiliteit, groene groei en kennis & innovatie. Meer dan 30 workshops. Doelgroep was de professionals die met deze maatschappelijke opgaven werken.

We zijn in de aanloop naar het Festival al gaan samenwerken met partijen:

buiten verzoek

Shell

buiten verzoek

Doel

- Zuid-Holland toekomstbestendig maken
 - Vergroten zichtbaarheid provincie
 - Verbinden van partijen en inhoudelijke verdieping
- Verdeling van wetenschappers, ondernemers en beleidsmakers

Filmpje en foto's

Hoe zag de dag eruit

Vertellen aan de hand van de foto's en film

Filmpje aan het begin van de dag- wat waren de verwachtingen

Na filmpje: Dit was een van de Festival flitsen, op de dag zelf hebben we 8 festivalflitsen uitgebracht. Een soort van journaal dat is "uitgezonden" op twitter. Om zo anderen deelgenoot te maken van de dag.

Foto 1 De Experience floor waar bezoekers innovaties in Zuid-Holland konden zien, horen, beleven (voorbeeld toevoegen)

Foto 2 Een plenaire zaal waar we de dag begonnen met een lezing van de CdK, een lezing van 5.1.2e en afsloten met 5.1.2e

Foto 3 Een foto van de studenten challenge "wat is nu het beste idee voor groene groei in ZH?" (wie heeft gewonnen toevoegen).

Resultaten

- 600 bezoekers (bedrijven:218 – overheden:260 – kennisinstellingen:122)
- Gemiddeld cijfer: 8 (bijna alle respondenten zouden een volgende keer weer komen)
- PR-waarde van 320.690 euro (dit wordt berekent door alles wat er gecommuniceerd is, ook door partners over het festival)
- *Verbinding (intern en extern)*

Nieuwe partijen leren kennen en intensivering van bestaande contacten. Nieuwe contacten gelegd voor vervolg, o.a. bij Energie op de Noordzee, Groene Groei en wisdom of the crowd gebruikt (Toekomstagenda)

- *Versnelling projecten*

Vervolg

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 9/29/2016 12:48:57 PM
Subject: RE: Communicatie Festival vd Toekomst
Received: Thur 9/29/2016 12:48:58 PM

Hoi 5.1.2e,
Ziet er goed uit!

Ik twijfel alleen over het teaserfilmpje met de CdK. Misschien is Adri Bom-Lemstra aansprekender, zij is ook de bestuurlijk opdrachtgeven voor het festival. Wat vinden jullie 5.1.2e?
Verder hebben wij in het team al erover gesproken dat we voorzichtig moeten zijn met de communicatie over Shell en het festival. Dus het lijkt me niet handig om een filmpje met 5.1.2e te plaatsen. Denk wel dat het een goed idee is om de sprekers zelf te laten weten dat ze op het festival aanwezig zijn.

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: donderdag 29 september 2016 13:36

Aan: 5.1.2e

CC: 5.1.2e

Onderwerp: Communicatie Festival vd Toekomst

Ha 5.1.2e,

Eerder deze week hebben 5.1.2e en ik ons gebogen over de communicatieinzet voor het festival. Dat levert bijgaand Plan der plannen op – een overzicht van alle communicatiemomenten tot 10 november, inclusief wat daarvoor nodig is en wie dat doet. Er zijn nog wat losse eindjes, maar het is een voorstel.

Belangrijk eerste besispunt: wat vinden jullie ervan een teaserfilmpje op te nemen met Jaap Smit? Vertelt hij in 30 sec over het waarom van het festival en nodigt hij uit te komen. Liefst zouden we dat al volgende week opnemen namelijk, dus dan moeten we snel eea in gang zetten.

En dan volgen er later in aanloop naar 10/11 uiteraard meer. Je leest het in het plan!

Groet, 5.1.2e

To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl
From: 5.1.2e
Sent: Thur 2/4/2016 3:16:07 PM
Subject: RE: Laatste aankondiging jaarcongres Energieopslag & -distributie!
Received: Thur 2/4/2016 3:16:09 PM

Helaas, ik ga dus niet!

5.1.2e

Energietransitie
T 5.1.2e | M 5.1.2e | E 5.1.2e @pzh.nl
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

Van: 5.1.2e
Verzonden: woensdag 3 februari 2016 11:14
Aan: 5.1.2e

Onderwerp: FW: Laatste aankondiging jaarcongres Energieopslag & -distributie!
Dit lijkt mij nu een interessant congres om te zien waar de 'regime'spelers nu staan.
5.1.2e, ga jij? We hebben beide dan innovatiesessie n470, maar als ik daarheen ga, is dat we genoeg?
Of 5.1.2e, kan jij?

Met vriendelijke groet,
5.1.2e
Provincie Zuid-Holland
directie Ruimte, Bodem, Wonen
Afdeling Mobiliteit en Milieu
Energie en ruimte
Postbus 90602
2509LP Den Haag
T 5.1.2e
mobiel 5.1.2e
@pzh.nl

Van: 5.1.2e | 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 2 februari 2016 11:46
Aan: 5.1.2e

Onderwerp: Laatste aankondiging jaarcongres Energieopslag & -distributie!
Beste collega,
U heeft nog 2 weken om u [online](#) aan te melden voor het jaarcongres Energieopslag & -distributie.
CEO's en directeuren van de grootste **toonaangevende marktpartijen** delen deze middag hun visie op de toekomst en gaan dieper in op **ontwikkelingen en kansen**.
Met trots kunnen we melden dat o.a. de volgende **topsprekers** op het podium staan:

mp 5.1.2e buiten verzoek
mp 5.1.2e buiten verzoek en 5.1.2e buiten verzoek
mp 5.1.2e buiten verzoek
mp 5.1.2e buiten verzoek
mp 5.1.2e buiten verzoek
mp 5.1.2e buiten verzoek
mp 5.1.2e Shell Strategy and Scenarios Team
mp 5.1.2e

Naast een sterk inhoudelijk programma ontmoet u **meer dan 100 branchecollega's**. Meer informatie vindt u op www.energieopslagcongres.com.

Mede namens alle sprekers, graag tot ziens op **donderdag 18 februari** in Inn Style Maarssen.

Hartelijke groeten,

5.1.2e

5.1.2e

(closed on Fridays)

Postbus 82

NL-3130 AB Vlaardingen

buiten verzoek

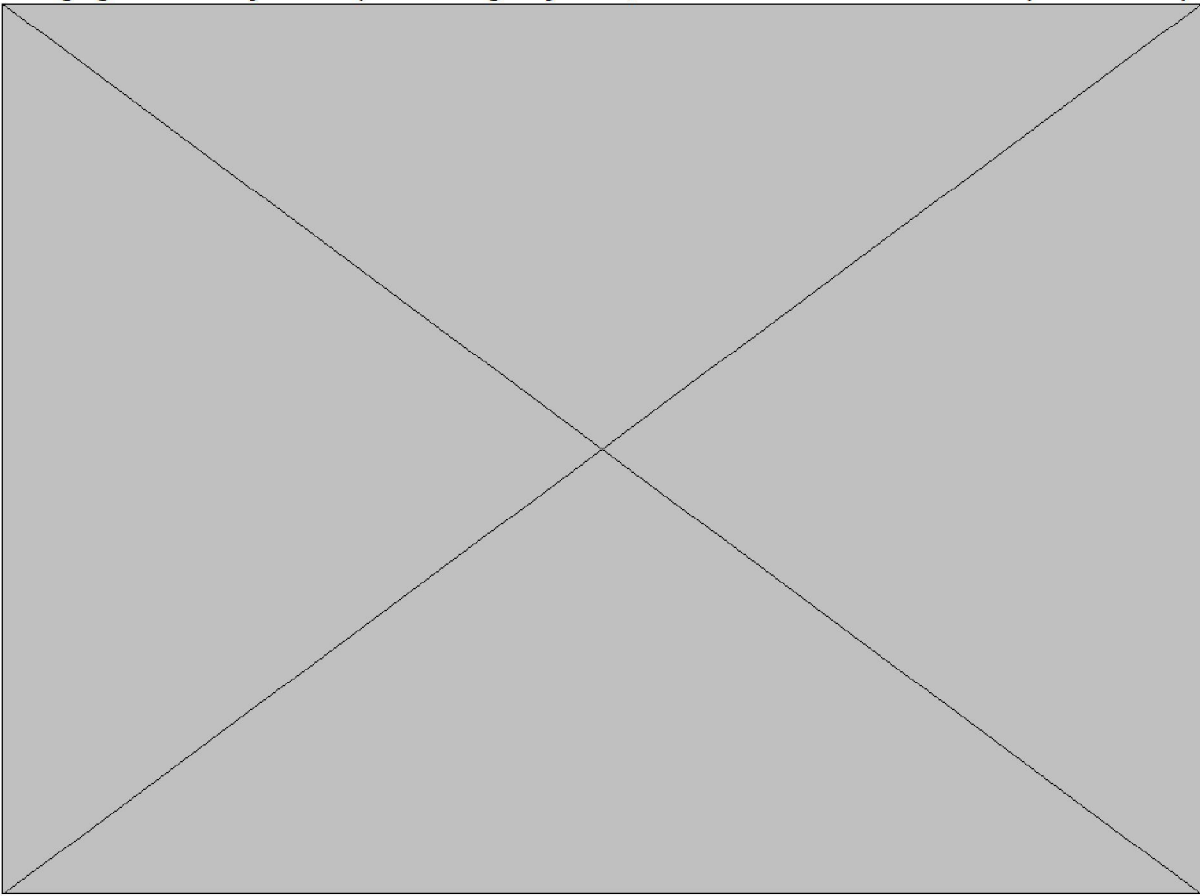


[Wilt u geen e-mailingen meer ontvangen over Energieopslag & -distributie? Klik dan hier.](#)

[Wilt u geen e-mailingen meer van ons ontvangen? Klik dan hier.](#)

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl];
From: 5.1.2e
Sent: Wed 12/21/2016 1:09:22 PM
Subject: 10-01: Uitnodiging NAM nieuwjaarsreceptie dinsdag 10 januari/ Invitation NAM New Year's Reception Tuesday 10 January
Received: Wed 12/21/2016 1:09:22 PM

Dames,
Aangezien de eerstvolgende uitnodigingenlijst op 10-01 besproken wordt, stuur ik jullie bijgaande uitnodiging per mail door.
Groetjes,
5.1.2e
5.1.2e
5.1.2e
Afdeling Facilitaire Zaken | bureau Secretariele Ondersteuning en Loket
T 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl
Van: 5.1.2e @shell.com [5.1.2e @shell.com]
Verzonden: dinsdag 20 december 2016 16:37
Aan: 5.1.2e @shell.com
Onderwerp: Uitnodiging NAM nieuwjaarsreceptie dinsdag 10 januari/ Invitation NAM New Year's Reception Tuesday 10 January



(for English text please scroll down)

Uitnodiging Nieuwjaarsbijeenkomst 10 januari 2017

5.1.2e van de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) heeft het
genoegen u uit te nodigen voor de Nieuwjaarsbijeenkomst 2017. Bij deze gelegenheid zal hij
een terugblik geven op het afgelopen jaar en vooruitkijken naar 2017. De bijeenkomst zal
worden gehouden op dinsdag 10 januari 2017, van 17.00 uur tot circa 19.00 uur in het Drents
Museum.

Voor uw agenda

Datum: dinsdag 10 januari 2017
Tijd: van 17.00 uur tot circa 19.00 uur